căci, de cînd sunteți ministru ,am cîștigat mai toate procesele ce le aveam pe la tribunale și pe la curți.

— Îi țiu pe toți în frîu, strigă Gorniceanu mîndru de laudele ce i se făcea. Am hotărît să stîrpesc abuzurile cu desăvîrșire și să fac schimbări radicale în toate curțile și în toate tribunalele din țară.

— Dacă nu mă înșel, ați mai făcut vreo șasezeci în zilele trecute ?

— Este prea adevărat, dar încă nu am sfîrșit. Am de gînd să curăț și să mătur cu sutele. Ce zici de aceasta ? Așa este că sunt activ și energic ?

— Mai încape îndoială. Sunteți numai de un an la ministeriu și ați făcut minuni ; ați lucrat cît altul nu ar fi putut nici în zece ani.

— Ș-apoi unde pui că m-am curățit de toată datoria care se urca la vreo șasezeci mii galbeni și mi-am dezrobit toate moșioarele ? Ia spune-mi, ce zici ?

— Ce să zic alt, cocoane Dumitrache, decît că vă admir capacitatea. Este cunoscut că omul mare este tot mare și că orice ar zice cineva ar fi de prisos.

— Și unde mai pui iarăși, că am mai cumpărat moșia Pîrlita pe nimic, care are aproape la o mie de clăcași ?

— Nu mă îndoiesc de aceasta. Dumneavoastră, cocoane Dumitrache, sunteți singura persoană de capacitate în țara noastră ; păcat numai că nu mai sunt și alții ca dumneata. Avem lipsă mare de capacități.

— Așa, cocoane Stamate ; ai ghicit tocmai, bată-te sănătatea. Mă crezi, frățioare, că am obosit de tot ?... Toată politica țărei a rămas pe spinarea mea și uite din pricina aceasta voiesc să-mi dau demisia căci sunt singur și nu mă poci lupta cu atîtea greutăți.

— Aveți dreptate, aveți toată dreptatea. Dar bine, dumneavoastră vă ocupați și cu politica țărei ? ce face atunci postelnicu ?

— Poftim vorbă ! postelnicu, frate, este numai o mobilă, nu face nimic ; ba face ceva : dă mese, joacă cărți, toacă la parale și întreține toate streienele care vin în București. Într-o zi, m-am dus la palat și m-am certat furcă cu domnitorul ; i-am zis curat : Nu mai poci să mă lupt, măria-ta, am obosit de tot ; nu mai știu unde-mi este capul. Știi ce mi-a răspuns măria-sa ? Habar nu ai ?

— În adevăr, nu știu nimic, cocoane Dumitrache afară numai dacă veți avea plăcere să-mi spuneți.

— Cum de nu știi și dumneata? Mă prinde mirarea, căci am spus la o mulțime de lume. Unde trăiești, cocoane Stamate?

— Unde să trăiesc alt decît în București, cocoane Dumitrache; dar uite, nu știu nimic.

— Ei bine, dacă nu știi, să-ți spun eu: mi-a zis măria-sa cu cea mai mare delicateță: Să nu faci una ca aceasta, arhon logofete, căci dacă-ți dai demisia, se va încurca toată politica țărei și voi fi silit să mă lepăd și eu de domnie. Fără dumneata,nu sunt bun de nimic.

— Ce spuneți, cocoane Dumitrache! Așa v-a vorbit măria-sa?

— Tocmai așa, cocoane Stamate; nu am scos, nici nu am adăogat cel puțin o iotă. Uite iubesc pe domnitorul țărei și nu voi să-i stric hatîrul pentru lumea toată. Am hotărît să lucrez și să fiu ministru pînă voi muri ca să nu fie silită măria-sa să se lepede de domnie.

— Și prea bine veți face, foarte bine, cocoane Dumitrache. Se cunoaște că sunteți un adevărat român și veți face fericirea țărei.

— Negreșit că sunt român, deși tată-meu se zice că ar fi fost grec și că ar fi adăogat un „ceanu" la numele său; eu însă nu crez, și pentru aceasta iubesc pe români.

— Cum bunăoară unii zic și de mine că sunt de viță sîrb și că mă numeam odată Dangovici.

— Așa e lumea făcută ca să critice. Dar ia spune-mi, cocoane Stamate, unde este Alexandru de nu-l mai văz pe nicăiri?

— Alexandru?... fiul meu?... întrebă Dăngescu confuz și cu jumătate vocea.

— Da, Alexandru, fiul dumitale; aș dori să-l văz.

— Nu este în București; fiul meu a ieșit afară să se preumble.

— A avut dreptate, căci timpul este prea frumos. Cocoana Elenca tot afară este?

— Nevasta mea s-a dus la munte să facă băi și să ia aer curat.

— Ce, nu este sănătoasă?

— Nu prea este sănătoasă, cocoane Dumitrache. De cîtva timp cam suferă de splină şi de ficat.

— Şi pe mine mi se pare că mă cam supără splina, unde poate lucrez prea mult ! Şi drept să-ţi spui, aş avea mare trebuinţă ca să fac ceva băi, dar ministeriul nu mă lasă să fac nimic. Cel puţin, de aveam un director bun care să poată să-mi ţie locul !... Apropo, cocoane Stamate, m-am gindit la Alexandru ; ştiu că are studii bune şi aş dori să-l fac director...

— Pe fiul meu director !?... zise Dăngescu surprins şi sculîndu-se deodată ca să se încline cu respect.

— Ce, te prinde mirarea ?

— Negreşit, cocoane Dumitrache. Nu pentru că fiul meu nu ar fi în stare să ocupe postul de director, dar fiindcă este prea tînăr şi nu a fost în nici o foncţie pînă acum.

— Să nu te prinză mirarea nicidecum după ce vei afla intenţiile mele şi crez că, comunicîndu-le, le vei priimi cu o plăcere nespusă.

— Nu ştiu cum să vă mulţumesc, cocoane Dumitrache. Îmi aduceţi în casă o mulţime de nuvele plăcute.

— Să scurtăm vorba, căci am o mulţime de treburi şi mă grăbesc a mă duce la vodă care trebuie să fie prea neastîmpărat de nevenirea mea. Îl fac să mă aştepte prea mult mititelu. Iată despre ce am venit să-ţi vorbesc : ştii, cocoane Stamate, că am un singur copil, numai pe Aristiţa mea, care este aşa de frumoasă cît şi tînără. Ieri după-prînz, m-am pomenit cu dînsa că intră în camera mea, unde mă trîntisem puţin ca să mă odihnesc, şi mă roagă să-i dau pe Alexandru dumitale de bărbat. Crede-mă că am rămas încremenit la această propunere şi am început să rîz crezînd că era o glumă. Dar Aristiţa a început să plîngă şi să-mi mărturisească că-l iubeşte şi că nu poate trăi fără dînsul. Cînd băgai de seamă că vorbeşte serios, începui şi eu să mă gîndesc serios şi îi zisei că răspunsul i-l voi da astăzi. Aceasta m-a adus la dumneata ca să-ţi fac propunerea de voieşti să ne încuscrim.

— Auzi dacă voiesc !... priimesc încă cu bucurie cocoane Dumitrache. Printr-aceasta îmi faceţi o onoare la care nu mă aşteptam.

— Așa socotesc că partida nu este de lepădat. Deocamdată îi dau Aristiții mele de zestre moșia Pîrlita pe care am cumpărat-o de curînd și Gorniceștii care-mi dau arendă două mii galbeni, afară de o casă cu două etaje pe Podul Mogoșoaiei, o vie în Dealul cel Mare, bez garderobă, scule și altele.

— Sunt prea destule, cocoane Dumitrache, și mai mult încă decît trebuie ; aceasta este o zestre din cele mai briliante.

— Negreșit că este briliantă, dar, ce e drept, îmi dă mîna să înzestrez bine pe unica mea copilă, care va fi și unica moștenitoare a averei mele întregi, căci numai pe dînsa o am.

— Nu știu cum să vă mulțumesc, cocoane Dumitrache. Sunteți un înger pentru mine și pentru fiul meu, care se va flata foarte mult cînd va afla că l-ați ales de ginere.

— Vezi numai să afle cît mai curînd, căci Aristița mea este iute și nu-i place să aștepte.

— Îl voi încunoștiința îndată, și mîine, nu mai departe, mă voi duce însumi să-l găsesc.

— Așa să faci, cocoane Stamate. Spune-i să grăbească să se întoarcă în București și să înceapă să viziteze și să-și curteze mireasa, căci peste o lună cel mult vom regula totul și-i vom cununa.

— Cît pentru aceasta să nu mai rămîneți la îndoială ; este vorba pentru fericirea fiului meu și el îmi este unic ca și Aristița dumitale.

— Atunci la revedere, căci, precum ți-am spus, mă grăbesc, zise Gorniceanu sculîndu-se și dispunîndu-se ca să plece.

— Cu toată plecăciunea, răspunse Dăngescu înclinîndu-se și conducînd pe Gorniceanu pînă în capul scărei.

Ministrul pleacă și Dăngescu în culmea bucuriei se întoarce suind scara cu o ușurință care nu era de vîrsta lui. În sală întîlnește pe Bolboacă și îi zice îndată ce-l vede :

— Vino după mine, Neagule. Am să-ți vorbesc de o bucurie mare.

Și Dăngescu intră în camera sa. Bolboacă intră după dînsul.

— Ce bucurie aveți, cocoane? întrebă vătaful de curte. Sunt în nerăbdare ca să aflu.

— Știi tu cine era boierul acela care plecă acum de la mine?

— Nu-l cunosc, cocoane, fiindcă nu l-am văzut bine în față.

— Este Gorniceanu, logofătul Dreptății, care este bogat, nobil și care are o singură fată frumoasă ca un îngeraș. Ei bine, Neagule, a venit să-mi ceară pe Alexandru ca să-l facă ginere și director la logofeția lui. Fetei îi dă o zestre însemnată cum n-a mai dat nimeni în țara noastră. Dumnezeu să fie lăudat; iată și pentru mine o bucurie mare care n-a intrat de multă vreme în casa mea.

— În adevăr, este o mare fericire și o partidă minunată, și s-ar realiza negreșit dacă ați dobîndi și consimțămîntul domnului Alexandru.

— Sunt sigur că-l voi dobîndi. Ce, te mai îndoiești, Neagule?

— Mă cam îndoiesc, cocoane, căci, după cele ce s-au întîmplat, îmi este frică că nu va priimi.

— Iar ai început cu prevestirile tale păcătoase. Ce dracu, Neagule, de te-ai făcut așa de ursuz?

— Nu sunt ursuz, cocoane, și dă-mi voie să-ți spui că te înșeli prea mult.

— Atunci esplică-te ca să mă conving.

— Esplicația este scurtă: mă tem prea mult că fata cojocarului va fi înțeles că noi am pierdut-o și că se va destăinui către domnu Alexandru îndată ce se va întoarce.

— Poftim vorbă!... în veci trebuie să te temi de cîte ceva, Neagule. Sunt sigur că Maria nu are cea mai mică bănuială că i se trage pierderea de la mine. I-am dat niște făgăduieli așa de plăcute și am priimit-o așa de bine încît nu se poate opri un minut la gîndirea că eu să-i fi făcut acest rău.

— Nu zice aceasta, cocoane: ea trebuie să fi băgat de seamă îndată ce se va fi întors acasă, știind că nu mai fusese nicăiri decît la dumneavoastră. Și afară de aceasta nu este o probă destul de învederată nevenirea ei de

două săptămîni pe la dumneavoastră, pe cît timp v-a făgăduit că va mai veni să vă vază. Gîndiţi-vă bine, cocoane ; ştiţi cît o iubeşte domnu Alexandru ? de ce a fost capabil pentru amorul ei, și de ce ar mai putea fi în viitor aflînd că ea a fost pierdută prin... înțelegerea ce am avut împreună ?

— Crez că a uitat-o şi că nu se va mai gîndi la dînsa, cînd va afla că se va numi director la Departamentul Dreptății și că va deveni soţul unei fete frumoase și avute.

— Domnu Alexandru nu prea ţine la atîtea bunuri. Socotesc încă că le dispreţuieşte ; dumneata o ştii aceasta așa de bine ca și mine. Bănuiesc foarte că în esiliul său dacă se mîhneşte mai mult că şi-a pierdut libertatea, este că nu mai poate vedea pe fata cojocarului.

— Mi se pare că ai început să aibi dreptate, Neagule, şi dacă nu am cugetat cu maturitate, pricina este că bucuria mă ameţise. Acea fată de cojocar este geniul meu cel rău care-mi stă stavilă la toţi pașii meu. În adevăr, Alexandru ar fi în stare să mă refuze şi să dau de rușine în faţa unui om mare și puternic. Trebuie să ne curățăm de dînsa.

— Vezi aşa, cocoane : nu ai putea să-ţi redobîndeşti liniştea şi fericirea decît numai cînd ne vom curăța de fata cojocarului. Odată fără dînsa, toate ne merg bine.

— Ai mai văzut-o de la întîmplarea opiumului ?

— Nu am mai văzut-o.

— Ce dracu ! nu ai trecut niciodată pe acolo ?

— Şi dacă am trecut, dar nu am zărit-o nici în prăvălia de cojocărie, nici în grădină.

— Nu cumva o fi plecat după Alexandru ?

— Aceasta nu crez, căci nu ştie unde se află.

— Atunci trebuie să fie acasă la dînsa ; să te duci să te informezi, Neagule.

— Chiar astăzi, cocoane. Şi ce porunciți să mai fac ?

— Ce să faci alt decît să o trimiţi pe lumea cealaltă.

— Trebuie să vă fiu prea devotat ca să mă însărcinez cu săvîrşirea acestui omor. Dar vă iubesc atît că sunt gata a mă espune să fac totul.

— Te voi susţine, Neagule, şi nu vei putea să cazi decît cînd voi cădea şi eu. Dacă mă scapi de dînsa, fără vîlvă şi fără zgomot, îţi voi număra îndată o mie de galbeni.

— Ştiu că sunteţi totdauna bun pentru mine, dar aceasta nu o voi face numai pentru interesul meu, ci pentru fericirea dumitale.

— Îţi mulţumesc, Neagule. Scăpîndu-mă de Maria cu o mie de galbeni, voi cîştiga o sută de mii şi voi avea în sfîrşit satisfacţia de a vedea pe Alexandru la locul ce doresc.

— Şi-l veţi vedea, cocoane ; am presimţirea că lucrurile ne vor merge bine. Mi-am şi făcut planul.

— Aş !... ce spui !... Comunică-mi-l, Neagule, sunt curios să aflu.

— Să vedeţi, cocoane : m-am gîndit că pentru a mai pune mîna pe Maria, va fi prea anevoie şi chiar peste putinţă : ca să mă introduc în casa ei în cualitate de bărbat, şi să o sugrum, voi face zgomot şi voi fi tîrît la cinstita puşcărie ; am găsit dar de cuviinţă să-mi raz barba şi mustăţile, să mă deghizez în femeie şi să-mi pun toate silinţele ca să nu fiu cunoscut. Voi intra în casa lor subt pretextul că m-a apucat colica pe drum, şi ei mă vor priimi negreşit ca să mă adăpostească pînă îmi va trece răul. Odată în casă cu dînşii, mă voi preface neîncetat că durerile nu mă las şi, în sfîrşit, voi avea timpul ca să arunc într-un pahar cu apă sau în altceva un prăfuleţ ce voi lua de la un spiţer, prieten al meu, şi după ce va bea, colica îmi va trece şi pe ici îmi va fi drumul.

— Înţeleg, înţeleg, zise Dăngescu apăsînd din sprinceană. Te pricepi foarte bine la drăcii. Eşti un om plin de iscusinţă.

— Trebuie să o caut ca să te slujesc, cocoane.

— Şi cînd îţi vei esecuta proiectul ?

— Chiar în seara aceasta, căci mi se pare că nu este timp de pierdut.

— Atunci du-te de-ţi fă pregătirile.

— La aceasta mă şi gîndeam, zise mizerabilul ieşind din cameră pentru a se duce să se rază şi să se deghizeze.

CAPITUL VII

PROPUNEREA

Este timpul de a reveni la Maria și de a vedea, în fine, ce se întîmplă cu această nenorocită fată.

După plecarea ei din casa Dăngescului, se întoarse acasă ameţită şi cu oasele sfărîmate de tăria opiumului. Maria, intrînd în camera ei, se așeză pe pat și rămase în nemişcare cîteva minute. Elisaveta şi Tincuţa erau lîngă dînsa și presupunînd negreșit că ea întîmpinase noi nemulţumiri în întreţinerea ce avusese cu Dăngescu, începu să o stropească cu odicolon și să o frece pe tîmple și pe miini fără a-i face vreo întrebare.

Maria era palidă, defigurată, și cînd Elisaveta băgă bine de seamă ,temîndu-se să nu fie avangarda unei boale primejdioase, şi să piarză pe unica sa copilă cum pierduse şi pe soțul ei, începu să se tînguie :

— Vai de mine ! ce ţi s-a întîmplat, Mariuța mea ?

La zgomotul ce făcu muma sa, Maria, care se dezmeticise puţin, îşi ridică capul după pernă şi răspunse :

— Ce să mi se întîmple, draga mea mumă, decît o bucurie din cele mai mari și la care nu mă așteptam. Vă rog numai să mă lăsaţi puţin singură ca să mă linişteso, şi peste o oră să veniți la mine ca să vă spui totul. Vă încredinţez că bucuria m-a redus în starea aceasta, și știți că bucuria este așa de anevoie de îndurat ca și întristarea.

Elisaveta şi Tincuța ies din cameră şi Maria, rămîind singură, ia o batistă ce avea lîngă dînsa și începe să o agite dinaintea sa ca să se răcorească. Opiul ce luase fusese într-o mică doză şi prin urmare răul nu putea să aibă efecte grele. Maria se dezmeticeşte bine după cîteva minute și, cînd ea fu cu desăvîrşire liniştită şi în stare de a cugeta, îşi rechemă toată memoria și începu să se gîndească la leșinul de care fusese coprinsă în casa Dăngescului :

„Curios leşin ! cugetă tînără copilă. Mi se pare că am rămas mai mult moartă decît leşinată, căci nu am simţit nimic. Şi cu toate acestea leşinasem încă o dată

în casa tatălui lui Alexandru, dar în toată amorţirea mea simţeam încă şi auzeam puţin. Ce fel de dulceaţă iau aceşti boieri de nu seamănă cu aceea ce facem noi !... Nu avea nici un gust, ba încă mi s-a părut sălcie, căci îndată ce am luat-o am fost coprinsă de somn ; aşa, de somn, îmi aduc bine aminte ; mai întîi am început să casc şi în urmă nu ştiu ce mi s-a întîmplat. Ce ruşine, Dumnezeul meu, dacă voi fi căzut dinaintea părintelui amantului meu ,care a fost atît de bun cu mine şi care mi-a promis tot ce doresc în lume ! Cînd toate acestea ar fi adevărate !... mi-este frică să sper la atîta fericire. O ! de-ar veni Alexandru mai curînd !"

Şi zicînd acestea, sărmana copilă începu să suspine.

„Dar nu ştiu ce am, adăogă ea rezemîndu-şi capul de mînă şi aţintind parchetul. În loc să mă bucur, simţ din contra o nemulţumire mare în sufletul meu. Să fie o prevestire, Dumnezeul meu ! Nu cumva Alexandru este bolnav sau i s-a întîmplat vreo nenorocire ? Dar ce văz ! strigă ea privind cu băgare de seamă hainele de care era acoperită. Rochia mea este ruptă, şi... o ! Dumnezeul meu ! nu cumva ?... aşa, aşa ; nu mai rămîne îndoială... sunt o creatură pierdută, pierdută pentru eternitate !"

Şi sărmana copilă îşi acoperi fizionomia cu mîinile şi lacrămile începură a-i curge cu îmbilşugare.

Ea îşi cunoscuse nenorocirea.

Elisaveta intră în cameră şi Maria văzînd-o se sculă repede după pat şi se aruncă în braţele mumei sale începînd a plînge cu hohot şi dînd un curs repede lacrămilor ce o înecau.

— Dar ce ai, scumpa mea copilă ? Aceasta este bucuria ce aveai să-mi comunici ?... Dar eu nu m-am înşelat ; ştiam bine că omul nu se îmbolnăveşte de bucurie. Lacrămile sunt partea noastră pe acest pămînt.

— Maica mea, buna mea maică !... sunt fata cea mai nenorocită, dar aşa de nenorocită că în viaţă-mi nu-mi va mai fi permis de a mai trăi în lume... Astăzi a venit timpul ca să rog pe Dumnezeu să-mi deschiză mormîntul, singurul loc unde poate să găsesc vreo fericire.

— Linişteşte-te, fata mea, şi vorbeşte. Gîndeşte-te că omul trebuie să lupte cu toate nenorocirile şi să le în-

vingă pe cît îi stă prin putinţă. Spune-mi, ce ai ? ce ţi s-a întîmplat ?

— Îţi voi spune, maică, numai dumitale, căci eşti muma mea care mă iubeşti şi care singură eşti în stare să mă povăţuieşti şi să mă consoli.

— Aşază-te dar, fata mea, şi vorbeşte.

Maria se puse pe pat şi Elisaveta lîngă dînsa ţiind-o de mînă şi mîngîind-o pe frunte.

— Buna mea mumă, zise în fine Maria întărindu-se şi ştergîndu-şi lacrămile ştii că mă întorc de la domnu Dăngescu, tatăl lui Alexandru.

— Ştiu, fetiţa mea, că ai fost acolo după chemarea ce ţi-a făcut.

— Aşa, buna mea mumă ; m-am dus la domnu Dăngescu şi am fost priimită cît se poate de bine. M-a invitat să şez lîngă dînsul, mi-a vorbit cu blîndeţe şi cu cea mai mare delicateţă ; m-a lăduat că sunt înţeleaptă şi frumoasă, şi în sfîrşit mi-a făgăduit că va face fericirea mea şi a lui Alexandru, unindu-ne pentru totdauna ! I-am mulţumit cît am ştiut mai bine şi îţi poţi închipui, buna mea mumă, cît eram de fericită. În timpul acesta, un servitor intră în casă şi aduce dulceaţă. Tatăl lui Alexandru îmi prezentează însuşi o farfuriuţă şi un pahar cu apă ; iau dulceaţa, beau apa, şi după cîteva minute mă simţ cu mintea turburată şi că mă apucă un somn atît de grozav, încît nu putui rezista cu toate silinţele ce mi-am dat. Am rămas ca o moartă şi neapărat că a trecut multă vreme pînă să mă deştept. Ei bine, sărmana mea mumă, adăogă Maria cu lacrămile în ochi : atît chemarea mea la domnu Dăngescu cît şi frumoasa manieră ce a avut cu mine au fost numai o viclenie din parte-i ca să mă ameţească, să mă piarză şi să nu mai poci aspira vreodată de a fi soţia lui Alexandru.

— Este cu putinţă, Dumnezeul meu ! strigă Elisaveta frîngîndu-şi mîinile. Poate să te fi înşelat, Maria mea ! Nu poci crede ca un om ce are un suflet să fie capabil de asemenea nelegiuire !

— Să crezi, sărmană mumă ; să nu mai rămîi la îndoială. Şi de astăzi înainte să nu mă mai priveşti ca pe Maria de ieri, ci ca pe o femeie pierdută... pierdută în faţa lui Alexandru, pierdută pentru eternitate !

La aceste cuvinte, nenorocita Maria reîncepu a plînge acoperindu-şi fizionomia cu amîndouă mîinile.

— O ! aceasta este grozav ! o crimă neauzită ! Să reclamăm, copila mea ; dacă nenorocirea este fără reparaţie, să nu lăsăm cel puţin pe acel nelegiuit fără ca să-şi ia pedeapsa meritată.

— Să reclamăm, zici ? dar la ce te gîndeşti, maică ? Nu e destul ruşinea pe care o cunoaştem numai noi, dar să devie şi publică !... Şi ce vom cîştiga reclamînd ?... Ce influenţă am putea avea noi în faţa unui om atît de bogat şi atît de puternic ?... Şi cu ce scop să facem aceasta ?... Nu, buna mea mumă ; să suferim nenorocirea în toată oroarea ei, căci acesta este destinul nostru.

— Eşti prea bună, Maria mea, dar eu nu mai poci fi ca tine.Tu eşti a treia victimă a acelui nelegiuit ; cea dintîi a fost sărmana Frusina, cea de a doua, soţul meu şi părintele tău, şi cea de a treia eşti tu, nenorocită copilă. Nu mai sunt în stare să stau liniştită. Ei bine, nu vom reclama, căci în adevăr nu vom folosi nimic, dar voi spune totul domnului Alexandru îndată ce se va întoarce de unde l-a azvîrlit ticălosul său de tată, şi să ştii că nu-i voi ascunde nimic ; jur pe Dumnezeul la care mă închin.

— Nu, maică, să nu facem nimic din toate acestea. Spuind lui Alexandru, îi vei face cel mai mare rău, căci îndată ce va auzi că fidenţata sa a fost pierdută de însuşi tatăl său, în furia sa s-ar duce la dînsul, l-ar insulta, l-ar ameninţa, s-ar întîmpla în fine nişte scene grozave şi tot dînsul va cădea victimă. Nu, maică, să nu avem recurs la răzbunare, nici să ne mai gîndim la vreo fericire din lumea aceasta. Să părăsim Bucureştii luînd puţinii bani ce ne-a lăsat bunul meu părinte şi să ne închidem într-o monastire. Acolo, în retragere, ne vom devota Atotputernicului şi vom aştepta în tăcere trecerea nenorocitei şi povăroasei noastre vieţe după acest pămînt.

— Să ne retragem în monastire ?... În adevăr, pentru mine nu ar fi nimic, dar pentru tine, Mariuţa mea, pentru tinereţea ta... Nu este un păcat mare ca o floare din cele mai frumoase ce a zidit Dumnezeu să se vestejească într-un loc izolat şi întunecos ?

— Aceasta este voința lui Dumnezeu, maică ; trebuie să mergem și să ne supunem lui. Ești liberă să rămîi, maică ; nenorocirea mea nu trebuie să o suferi și dumneata. Mă voi duce singură.

— Să pleci fără mine, fără muma ta !... Dar nu te-ai gîndit Mario ?! Tu nu știi că nu poci trăi fără tine și că tu ești singura mea consolație ?... Ei bine, vom merge împreună la monastire și acolo voi fi fericită văzîndu-te și strîngîndu-te în brațele mele.

La aceste cuvinte, Elisaveta ia pe Maria în brațele sale și o sărută în mai multe rînduri. Amîndouă își confundă lacrămile și rămîn îmbrățișate mai multă vreme. Maria reîncepu să vorbească :

— Plecarea noastră este indispensabilă, maică, căci ea este singura scăpare a rușinei mele. Astăzi și mîine ne vom pregăti de drum, iar poimîine vom pleca negreșit.

— Consimț la toate, fetița mea ; ești liberă și stăpînă ca să faci tot ce vei voi.

— Îți mulțumesc, maică. Dumnezeu va ține cont de bunătățile ce-mi faci. Și fiindcă eu am fost nenorocită, voiesc, înainte de a părăsi Bucureștii, să fac fericirea a două creature ce se iubesc cu tandrețe.

— Da, Mariuța mea : să lăsăm fericiți în urma noastră și să facem tot binele ce ne stă prin putință.

Ușa camerei se deschide. Tincuța intră și Stoian după dînsa. Maria se scoală și se duce să îmbrățișeze pe scumpa sa verișoară și aceasta, care o iubea deopotrivă, o îmbrățișă asemenea și o sărută în mai multe rînduri.

— Ești mai bine, dragă Mario ? o întrebă Tincuța.

— Da, Tincuțo, sunt mai liniștită și ați făcut prea bine de ați venit să mă vedeți. Aveam să vă vorbesc.

— Și despre ce să ne vorbești, Mariuțo ? Negreșit ca să ne comunici acea bucurie despre care îmi vorbeai adineaori !

— Așa, Tincuțo, voiam să vă comunic o bucurie a dumneavoastră care este și a mea.

— A noastră ... adică și a dumitale ? zise Tincuța neînțelegînd pe cine avea de tovarăș.

— Ascultă, Tincuțo. Mama și cu mine vom pleca negreșit peste două zile, și dumneata vei rămîne cu Stoian. Și fiindcă lipsirea noastră va fi lungă și că poate să nu

ne mai întoarcem niciodată, am hotărît să te mărit și să-ți dau de bărbat pe omul pe care-l iubești.

— Ce voiești să zici, Mario ? nu te înțeleg. Dacă pleci, voi pleca și eu căci numai pe dumneata și pe mama Elisaveta vă iubesc.

— Tu nu ne poți însoți, Tincuțo, acolo unde ne ducem ; trebuie să rămîi și, dacă în adevăr mă iubești, caută să-mi îndeplinești dorințele. Eu nu mai am trebuință de zestre, nici de prăvălie. Casa noastră va fi a dumitale de zeste, marfa din prăvălie a lui Stoian ca să-și poată urma comerțul, și fiindcă mîine este duminecă să vă cununați negreșit.

Stoian, care pînă aci nu pronunțase un singur cuvînt, se apropie de Maria, îi sărută mîna și-i zice :

— Domnișoară Marie, sacrificiul ce voiești să faci în favorul meu și în al domnișoarei Tincuței, cu toată stima și recunoștința ce am pentru dumneata, mă văz silit să-ți declar că nu-l priimesc. Dorința mea este ca să fim împreună și să mă bucur în toată viața mea de plăcerea de a vă vedea.

— Aceasta ar fi și dorința mea, Stoiane, dar nu se poate, zise Maria. Trebuie să plecăm negreșit căci este de cea mai mare trebuință. Dacă ai cunoaște misterul ce ne impune plecarea, ne-ai da toată dreptatea și nu ai încerca să-l afli nici să mă mîhnești refuzîndu-mă. Priimește dar, bunul meu Stoian, ca să mă bucur în locul retragerei mele știindu-vă fericiți. Vă rog și vă conjur în memoria tatălui meu ca să îndepliniți această ultimă dorință a mea și să vă gîndiți adesea la scumpa voastră Marie, care, deși departe de voi, nu va înceta niciodată de a vă iubi.

Pentru tot răspunsul, Stoian pleacă capul și Tincuța începe să plîngă. Maria se apropie de dînsa și o strînge în brațele sale. Elisaveta nu mai putea să-și reție lacrămile.

— Scumpă Tincuță ! Tu plîngi, dar liniștește-te și consimte la dorințele mele dacă voiești să nu fiu îndoit nenorocită. Îmi este destulă durerea care mă consumă. Nu încerca dar să o mărești tocmai dumneata.

— Dacă este vorba ca să-ţi fac mulţumirea, priimesc. Mariuţo ; numai fii veselă ca să mă bucur, zise Tincuţa ştergîndu-şi lacrămile.

— Vezi, aşa te voi ; acum sunt în adevăr fericită. Aţi ţinut secret de mine un lucru pe care trebuia să mi-l comunicaţi. Dar eu am înţeles ,ştiam că vă iubiţi şi mîine să vă cununaţi.

Tincuţa pleacă capul şi zice cu jumătate vocea :

— Aşa curînd, Mariuţo ? Pentru ce atîta grabă ? Nu poţi amîna plecarea mai tîrziu ?

— Nu poci, Tincuţo. Aş fi amînat-o pentru totdauna dacă nişte împrejurări grave pe care trebuie să le-năbuşesc în sufletul meu şi să intru cu dînsele în mormînt nu m-ar fi silit să părăsesc îndată Bucureştii. Dar acum să nu ne mai ocupăm de mine, ci de dumneavoastră Tincuţo, de fericirea şi de viitorul dumitale şi al lui Stoian ,singura mulţumire ce mi-a mai rămas de îndeplinit.

— Sunt mai mult nenorocită decît fericită, zise Tincuţa cu lacrămile în ochi. A mă despărţi de dumneata pentru totdauna, aceasta va fi pentru mine o lovitură din cele mai grozave ! Dar dumneata, buna mea mamă Elisaveto, nu zici nimic ?

— Ce să zic, Tincuţo, decît a încuviinţa cu plăcere tot ce doreşte copila mea. Din parte-mi voi contribui la fericirea voastră ducîndu-mă la sora mea şi la cumnatul meu ca să-i rog să vie mîine să vă cunune.

— Dar nu suntem pregătiţi, mamă Elisaveto, zise Stoian ; domnişoara Tincuţa nu are rochie de nuntă, mie îmi lipsesc altele, apoi tîrguielile trebuincioase ; toate acestea nu se pot săvîrşi într-o singură zi.

— Cum poţi vorbi astfel, Stoiane ? Pentru a fi cineva fericit, crezi că trebuie zgomot mult şi cheltuieli vane ? Am o rochie albă nouă şi flori frumoase din carii să fac o cunună Tincuţei şi mi se pare că este tot ce trebuie pentru o mireasă. Dumneata asemenea, nu ai decît să te duci îndată în tîrg să-ţi cumperi haine gata de ginere şi după cîteva ore totul va fi sfîrşit. Aide, pleacă, Stoiane, pleacă îndată şi nu întîrzia. Pe timpul lipsirei dumitale mă voi ocupa de trebuincioasele Tincuţei.

Stoian vede bine că nu mai avea nimic a răspunde. Binefacerile Mariei și frumoasele ei sentimente îl amuțise cu osebire. El pleacă dar să-și cumpere haine de ginere și Maria, rămîind singură cu Tincuța și Elisaveta, se întări astfel și prefăcu atîta bucurie încît încuragia pe muma sa în punctul ca să nu o mai poată recunoaște.

Toate pregătirile cununiei se săvîrșesc în acea zi. Sora Elisavetei și cumnatul ei fură încunoștiințați. Ei priimiră cu mulțumire a fi nuni mari și a doua zi, după săvîrșirea sintei liturgii, cununia se făcu în biserica Batiștei, cu cea mai mare liniște. După înturnarea de la biserică, la casa de zestre a Tincuței, în care se aflau mai mulți invitați, Maria dănțui, păru veselă și fericită, glumi cu toate amicele sale, astfel că făcuse pe toți să nu o mai poată aprofunda. Stoian și Tincuța nici ei nu mai înțelegeau nimic și, în bucuria lor de a se vedea uniți printr-o întîmplare neprevăzută, se lăsară predominați de toată fericirea ce resimțeau.

În fine, cununia și petrecerea luară sfîrșit ca toate în lume și ziua fixată pentru plecare sosi îndată. Elisaveta și Maria erau pregătite de drum. Trăsura de birjă le aștepta la scară. Ele puse înăuntru bagajele de care aveau trebuință, își luară ziua bună de la Stoian și de la Tincuța și plecară să se călugărească.

Cînd Bolboacă veni deghizat ca să omoare pe Maria, după înțelegerea ce avusese cu stăpînul său, era prea tîrziu, căci ea plecase de mai multe zile fără ca nimeni să știe unde apucase. Vătaful de curte rămase dezolat căci pierdea o mie de galbeni și pentru că, după priimirea banilor, era hotărît a se retrage din casa Dăngescului. El căută să se informeze de la vecini, dar nu află nimic și, fiindcă orice umblete ar fi fost nefolositoare, se întoarse acasă și arătă stăpînului său că proiectul lor căzuse. Dăngescu nu păru încîntat de această veste, și închipuindu-și că fata cojocarului fugise din București ca să-și ascunză dezonoarea, nu găsi de cuviință a se mai ocupa de dînsa, ci plecă chiar în acea zi la monastirea unde se afla Alexandru, ducînd cu sine și ordinul de liberarea lui pe care-l luase în ziua trecută. Timpul era frumos și nopțile senine. El umblă neîncetat zi și noapte și a

doua zi, după plecarea sa, ajunse la monastire, pe la două oare după-amiazăzi. Alexandru, care se preumbla în curte, îl priimi cu răceală și nu păru mulțumit de a revedea pe tatăl său. Acesta, înțelegîndu-l, îi zise îndată :

— Nu trebuie să fii supărat pe mine, Alexandre, ci pe nesocotința ta ,care te-a făcut să-ți pierzi respectul ce erai dator părintelui tău.

— Pentru orice în lume, nu se cuvenea să-mi strici reputația azvîrlindu-mă în locul cel mai retras al țărei și ocolindu-mă de gendarmi ca pe criminalii de temniță.

— Este adevărat, fiul meu, că m-am purtat cam aspru și aceasta m-a și făcut a veni însumi să-ți redau libertatea. Cît despre esiliul tău, nimeni în București nu știe afară de vornicul, care-mi este prieten, și care mi-a promis că nu va spune nici fratelui său.

— Sunt sigur că știe toată lumea. Dumitale numai ți se pare că s-a ținut secret fiindcă nu te-a întrebat nimeni. Este cunoscut că omul interesat află în urma tuturor sau nu află niciodată. Dar să nu mai vorbim de aceasta, ci să lăsăm ca să ne judece Dumnezeu. Îți mulțumesc că te-ai gîndit la mine și că ai venit să-mi redai libertatea. Ce face muma mea ? Este bine, este sănătoasă?

— Nu prea este sănătoasă, Alexandre ; cam suferă de splină și de ficat.

— Ai văzut-o ? Ai întrebat-o ?

— M-am împăcat cu dînsa și suntem foarte bine. În zilele trecute a plecat la munte ca să respire un aer curat și să facă ceva băi după prescrierea medicilor.

— Ce, a fost bolnavă rău ?

— Rău nu, dar, cum îți spusei, suferea de splină și de ficat.

— Mă voi duce să o văz îndată după sosirea mea în București. Dar la ce munte s-a dus ? În ce județ ?

— La Penteleu, în județul Buzăului.

— La Penteleu ! zise Alexandru surprins. Dar acolo am auzit că se trimit numai ofticoșii ca să facă cură de zer.

— Este prea adevărat, dar se duc și altfel de pătimași. Și ca să te convingi, poți întreba și pe alții.

— Se poate ; nu e de mirare. Am grabă însă a mă duce să o văz. Cînd plecăm ?

— Chiar acum ; am ordonat să nu dehame.
— Nu eşti ostenit ? Nu voieşti să mănînci ceva ?
— Am mîncat pe drum şi mă voi repauza în Bucureşti. Găteşte-te, Alexandre, ca să nu înnoptăm pîn aceste locuri.
— Eu sunt gata ; bagaje nu am, nici chiar primenele, căci, mulţumită dumitale, m-ai esilat fără să îngrijeşti a-mi trimite trebuincioasele.
— Aceasta să-ţi serve de învăţătură, ca să ştii în viitor cum să respectezi pe tatăl tău, care te are numai pe tine şi care te iubeşte cu tandreţă.
Alexandru nu mai zice nimic, căci avea grabă a se întoarce în Bucureşti, ca să revază pe scumpa sa Maria. El se pregăteşte de drum în cîteva minute şi, cînd amîndoi fură gata de plecare, se puseră în trăsură şi porniră spre Bucureşti. Pe drum, ei se întreţinură despre mai multe lucruri neînsemnătoare ce se petrecuse în Bucureşti în lipsa lui Alexandru, care părea mulţumit că scăpase de esil. Cînd Dăngescu văzu că fiul său uitase nemulţumirile trecute şi că era cu desăvîrşire liniştit, crezu de cuviinţă a deschide vorba despre însurătoarea ce proiectase. În această intenţie el începu a-i zice :
— Alexandre, te rog să-mi spui în sinceritate dacă te mai gîndeşti la acea fată de cojocar care mi-a cauzat şi mie şi dumitale atîtea supărări ?
— Ce întrebare este aceasta tată ? Şi cu ce scop mi-o faci, căci nu te înţeleg.
— Cu scopul ca să ştiu dacă ai de gînd a reînnoi acel legămînt înjositor, care mă blesează şi care, la ambiţia mea, mi-ar cauza fără îndoială un atac de apoplexie.
— Linişteşte-te tată, căci nu voi mai încerca a mă duce pe la acea sărmană fată, care nu strica nimic şi care s-a silit totdauna a mă face să fug de dînsa pentru fericirea mea.
— Acestea erau nişte mijloace fine prin carii căuta să te apropie şi mai mult de dînsa, dar să fii bărbat, să învingi totul şi să-ţi ilustrezi numele cum l-am ilustrat şi eu.
— Mă voi sili, tată, să corăspunz dorinţelor dumitale.
Cînd Dăngescu auzi aceste cuvinte ieşite din gura fiului său, îl îmbrăţişă în mai multe rînduri şi îi zise :

— Vezi acum te recunosc de fiul meu şi te iubesc, Alexandre, mai presus de totul în lume. Aşadar, poci să-ţi comunic fericirea care te aşteaptă în Bucureşti ?

— Ce vrei să zici, tată ? întrebă Alexandru surprins şi nu prea vesel.

— Zic, fiul meu, că te aşteaptă o poziţie frumoasă. Vei fi numai director la Ministeriul Justiţiei şi vei fi soţul fetei ministrului Gorniceanu, care a venit la mine în persoană să te ceară şi să-mi spuie că unica lui copilă i-a declarat că te iubeşte. Afară de aceasta, să lăsăm că fata este cea mai frumoasă şi cea mai bine educată din Bucureşti, dar are şi o zestre cum nu s-a mai dat la nimeni altul pînă în tine.

Alexandru rămase încremenit la această nuvelă neaşteptată şi, neştiind ce să răspunză, îşi plecă capul cu întristare. Dăngescu, care observă îndată mina ce făcuse Alexandru, se prefăcu a nu înţelege şi urmă :

— O asemenea partidă nu era de lepădat şi, în culmea bucuriei, m-am grăbit a arăta Gorniceanului că sunt foarte flatat de onoarea ce-mi făcea printr-o asemenea propunere. Am consimţit dar cu mulţumire şi i-am promis totul.

— Dar bine, tată, pentru a promite totul, urma să fiu consultat şi eu ? O chestie de maritagiu este o legătură pentru viaţă, şi mi se pare că eu nu sunt fată ca să mă promiţi oricui m-ar cere. Ca bărbat, îmi place să crez că mă bucur de oarecare independenţă.

— Nu-mi vorbi astfel, Alexandre. Mă faci să crez că acea fată de cojocar este încă obiectul preocupaţiilor tale ?

— Nu, tată, dar ce atita grabă ca să mă însori, cînd am destul timp să aştept. Crezi că ocaziile îmi vor lipsi ? Nu sunt destul de bogat şi de nobil pentru aceasta ?

— Dar poate eu să nu am viaţă ca să mă bucur de tine şi să te văz astfel precum doresc. Ca unicul meu copil eşti dator să-mi faci mulţumirea şi crez că această mulţumire este şi a dumitale.

— Vom mai vorbi despre aceasta, tată. Prea mă iei repede. Avem destul timp să ne întreţinem despre maritagiul meu. Nu-ţi poci răspunde deocamdată altceva de-

cît că am grabă să mă duc la Penteleu ca să văz pe sărmana mea mumă, care trebuie să mă aştepte cu nerăbdare. Peste cîteva zile mă voi întoarce şi vom regula lucrurile cît s-ar putea mai bine.

Dăngescu nu mai zice nimic, dar el se gîndi că-şi va da multă osteneală ca să-l înduplece.

Pe drum, nu se mai vorbi nimic despre maritagiu. Eî umblară şi noaptea neîntreruptă şi a doua zi pe la douăsprezece ore erau în Bucureşti.

Dăngescu îndată ce sosi în capitală se duse la Gorniceanu să-l viziteze şi totodată să-i ceară scuze că dacă Alexandru nu venise încă să-i prezenteze omagiile, cauza nu era alta decît că nu-l găsise la moşie unde pretextase că se afla, şi că de mai multe zile el plecase la Penteleu ca să vază pe muma sa. Gorniceanu păru satisfăcut pe acest răspuns şi dete destul crezămînt spuselor Dăngescului, care se întoarse acasă să se consulte cu Bolboacă despre ceea ce trebuia să facă în această împrejurare delicată.

Alexandru, din parte-i, îndată ce se revăzu în Bucureşti, îşi schimbă toaleta şi se orientă pe stradele capitalei. Aceasta o făcu în intenţia ca să-şi piarză urma. El avea grabă să revază pe scumpa sa Maria şi, ca să nu fie descoperit de vreun confident al tatălui său, nu găsi de cuviinţă a veni la dînsa pe strada din faţa prăvăliei, ci intră pe portiţa din fundul grădinei, locul pe unde el îşi avusese odată întîlnirile amoroase. Portiţa era deschisă ; el intră fără zgomot şi tăcerea ce predomina grădina îl făcu să scoaţă un suspin ca cum ar fi avut un presimţimînt de urîtă augură. El înaintă spre casă, bătu la uşa camerei Mariei, şi Tincuţa ieşi să vază cine este.

Tînără femeie scoase un ţipăt la vederea lui şi strigă îndată :

— Domnu Alexandru !... Dumnezeul meu, ce plăcere de a te revedea, domnule Alexandre !

— Şi eu împarţ deopotrivă această mulţumire a dumitale, Tincuţo. Dar Maria unde este ?

La această întrebare, Tincuţa plecă capul cu întristare şi răspunse :

— A plecat din Bucureşti, domnule Alexandre.

— Ce zici? A plecat Maria mea? Şi unde s-a dus?

— Nu ne-a spus, domnule Alexandre. În zilele trecute m-am pomenit cu dînsa şi cu mama Elisaveta că-şi încarcă bagajele, îşi iau adio de la mine şi de la Stoian, se pun în trăsură şi pleacă amîndouă Dumnezeu ştie unde.

— Nu este cu putinţă, Tincuţo. Îmi ascunzi un mister pe care trebuie să-l aflu. Negreşit că s-au petrecut în lipsa mea nişte lucruri pe care te temi a mi le comunica.

— Să nu crezi aceasta, domnule Alexandre. Ştii că sunt sinceră; singur mi-ai spus-o. Iată cum decurge împrejurarea şi te rog să mă crezi căci este tot curatul adevăr.

— Vorbeşte, Tincuţo: am grabă şi frică să te ascult.

— Sunt mai multe zile, de cînd sărmana mea verişoară, întorcîndu-se de nu ştiu unde, m-a chemat pe mine şi pe Stoian în casă şi ne-a declarat că trebuie să părăsească Bucureştii pentru totdauna. Mai întîi, am crezut că ne vorbea astfel, unde era coprinsă de mîhnirea celor petrecute între dumneata cu tatăl dumitale. Am rugat-o să se liniştească şi să aibă curagiu, dar sărmana mea verişoară ne-a mărturisit că orice i-am zice ar fi de prisos şi că trebuie cu orice preţ să părăsească Bucureştii... Am întrebat-o unde se duce şi mi-a răspuns că nu poate să-mi spuie şi că secretul care o face să plece îl va şti numai dînsa şi mormîntul. Nu am stăruit să aflu mai mult căci aceasta ar fi mîhnit pe Maria. Cu două zile înainte de plecare, m-a măritat după Stoian, zicînd că aceasta era ultima ei dorinţă şi mi-a dat de zestre această casă cu toată marfa din prăvălie. Nu eram dispusă să mă mărit, domnule Alexandre, tocmai cînd sărmana mea verişoară suferea atît de mult, şi cu toate că am stăruit într-un refuz, dar a trebuit cu voie, fără voie să-i împlinesc dorinţa. Aceasta este tot ce ştiu, şi te rog să nu mai rămîi un minut la îndoială.

Alexandru ascultase pe Tincuţa într-o desăvîrşită uimire. Mintea lui se rătăcise şi nu ştia ce să răspunză spuselor ei. În fine, el reîncepu să vorbească după o lungă tăcere:

— Nu cumva tatăl meu i-a trimis vreun răspuns nemulţumitor şi a fugit împreună cu mama Elisaveta ca să scape de persecuţiile lui?

— Nu ştiu nimic din toate acestea, domnule Alexandre. Afară numai de cele ce vă arătai. Ştii că eu nu ascunz nimic.

— Te crez, Tincuţo, şi îţi mulţumesc. Sunt sigur că Maria s-a dus la vreo monastire şi voi pleca să o găsesc.

— De astă părere sunt şi eu, domnule Alexandre.

— Voi vizita dar toate monastirile şi toată ţara pînă o voi găsi, şi odată găsită, suferinţele ei şi ale mele vor înceta pentru totdauna. La revedere, Tincuţo.

— Să te întorci sănătos, domnule Alexandre. Vă urez toate fericirile din lume.

— Şi dumitale asemenea, bună Tincuţă.

Alexandru se întoarce acasă şi, fără a pierde timpul, se găteşte de drum, închiriază o trăsură de birjă şi pleacă mai întîi la Penteleu ca să vază pe muma sa.

CAPITUL VIII

O RUDĂ

Ştim că Elena Dăngeasca din maltratarea nelegiuitului său soţ căzuse bolnavă cu vărsare de sînge. Această din urmă suferinţă, care întrecuse pe toate celelalte, fusese de ajuns ca să-i ruineze cu desăvîrşire sănătatea, mai cu seamă că sărmana femeie avea din natură o constituţie prea debilă. Ajungînd la munte, ea închiriase o casă ţărănească şi conform ordonanţei medicilor, începuse cura de zer chiar de a doua zi. Dar ce remediu poate aduce ftiziei cura de zer decît o mică prelungire de viaţă, care, curînd sau mai tîrziu, trebuie să se stingă cu ştirea bolnavului? Ce uşurare poate ea aduce suferinţelor unui nenorocit decît nemulţumirea de a le încerca mai mult timp şi de a aştepta o moarte sigură, care stă neîncetat dinaintea sa? Elena ştia toate acestea şi dacă priimise

a-și căuta sănătatea, nu că sărmana femeie dorea să-și conserve viața, care-i era nesuferită, ci ca să se bucure de mulțumirea de a revedea pe fiul său, singura afecție ce-i mai rămăsese pe pămînt. Este adevărat că medicii nu-i mărturisise de care boală era coprinsă, dar Elena avea deplină cunoștință de dînsa; vărsarea de sînge îi dovedise totul.

La venirea ei la munte avusese îngrijirea de a ocupa o locuință aproape de o stînă, unde să poată avea zer cu abundență, fără a fi silită să trimiță pe servitori în depărtare. Sărmana Elena era așa de bună încît nu voia să cauzeze cea mai mică nemulțumire unor servitori carii o servise totdauna cu cel mai mare devotament.

Era o plăcere și o milă de a vedea cineva pe sărmana Elena, suferind în liniște, fără să blesteme pe autorul durerilor ei și fără cel puțin să se plîngă către cineva în contra lui. Viața ei la munte semăna cu a unei penitente. Se scula de dimineață, ieșea din casă însoțită de o servitoare, se preumbla puțin pe verdeață, susținută de dînsa, și cînd ajungea la stînă bea porția cuvenită de zer proaspăt și lua cu sine un urcior plin ca să-i serve pînă a doua zi. După întoarcerea ei de la stînă, venea regulat să se așeze la umbra unui tufan stufos, așezat pe o muchie de munte la poziția cea mai minunată, de unde putea să privească frumusețile naturei în tot plăcutul lor. La umbra tufanului, ea sta mai mult de două ore, unde, cu servitoarea sa, pe care o făcea să șază lîngă dînsa, se întreținea despre Alexandru, despre sănătatea ei, despre lamentațiile oilor și ale mieilor, ce se vedeau înșiruiți pe toată suprafața munților și despre diferite alte lucruri prin carii se silea să gonească urîtul. De acolo, ea se întorcea acasă ca să-și ia dejunul, ce se compunea de un ou proaspăt și de o bucată de pui fript, și după dejun se așeza la o fereastă și citea neîntrerupt pînă la timpul prînzului. După ce prînzea, se repauza puțin, fără însă să doarmă, și pînă la ivirea nopței se preumbla cu servitoarea sa sau se așeza pe un scaun dinaintea căsuței ce ocupa, pînă la aprinsul luminărilor. La opt ore și jumătate, Elena era culcată, dar ea nu putea să adoarmă decît foarte tîrziu, căci noaptea diferite gîndiri o apucau pe nesimțite du-

cînd-o de la o cugetare la alta și făcînd-o prea adesea să tresară cînd nenorocirile veneau să-i tulbure liniștea. Ea căuta să le respingă, să gonească din mintea sa niște vizii, carii o opreau de a se repauza, dar nu putea reuși altfel decît deșteptînd pe servitoarea sa care se culca în aceeași cameră și cu care se întreținea pînă cînd somnul o apuca pe nesimțite.

Aceasta era viețuirea sărmanei Elene de la sosirea ei la munte. Ea se gîndea la Alexandru și nu știa încă dacă tatăl său, după promisia ce-i dase, îl liberase din esiliu. Sărmana mumă aștepta pe copilul său iubit în tot minutul, și această așteptare fusese de o lungă durată, căci trecuse mai multe zile fără ca ea să fi priimit cel puțin o epistolă din București. Elena începuse să piarză răbdarea și era hotărîtă să trimiță un om plătit în București ca să-i aducă nuvele, cînd într-o după-prînz, pe cînd se afla așezată pe un scaun dinaintea casei, auzi la o mică distanță cuvintele următoare :

— Pe aici, coconașule ; uite casa în care șade coconița.

— Îmi pare bine, îmi pare bine. Iată că am ajuns în sfîrșit. Era și timpul, căci am ostenit cu osebire.

La aceasta din urmă voce care era a lui Alexandru, Elena, în culmea bucuriei, sare deodată după scaunul ce ocupa și pornește să întîmpine pe scumpul său copil.

Muma și fiul nu întîrziară de a se reuni și ei se îmbrățișară cu tandreță. Sărmana Elena începu să-i curgă lacrămile de bucurie și acoperi pe Alexandru de o mie de sărutări.

— Scumpul meu copil ! zise ea. Te revăz în sfîrșit. Îți mulțumesc, Dumnezeul meu, pentru o asemenea fericire ce-mi procuri într-un loc atît de singuratec !

Alexandru sărută și dînsul pe muma sa în mai multe rînduri și o întrebă :

— Am auzit că ești bolnavă, scumpa mea mumă ; cum te afli acum ? Ești mai bine ?

— O, da, Alexandre ; sunt mult mai bine de cînd am început cura ordonată de medici, dar sufeream mult de absența ta.

— Și eu te doream, scumpa mea mumă. Vezi bine că am avut grabă a veni să te văz îndată ce am sosit în București.

a-și căuta sănătatea, nu că sărmana femeie dorea să-și conserve viața, care-i era nesuferită, ci ca să se bucure de mulțumirea de a revedea pe fiul său, singura afecție ce-i mai rămăsese pe pămînt. Este adevărat că medicii nu-i mărturisise de care boală era coprinsă, dar Elena avea deplină cunoștință de dînsa ; vărsarea de sînge îi dovedise totul.

La venirea ei la munte avusese îngrijirea de a ocupa o locuință aproape de o stînă, unde să poată avea zer cu abundență, fără a fi silită să trimiță pe servitori în depărtare. Sărmana Elena era așa de bună încît nu voia să cauzeze cea mai mică nemulțumire unor servitori carii o servise totdauna cu cel mai mare devotament.

Era o plăcere și o milă de a vedea cineva pe sărmana Elena, suferind în liniște, fără să blesteme pe autorul durerilor ei și fără cel puțin să se plîngă către cineva în contra lui. Viața ei la munte semăna cu a unei penitente. Se scula de dimineață, ieșea din casă însoțită de o servitoare, se preumbla puțin pe verdeață, susținută de dînsa, și cînd ajungea la stînă bea porția cuvenită de zer proaspăt și lua cu sine un urcior plin ca să-i serve pînă a doua zi. După întoarcerea ei de la stînă, venea regulat să se așeze la umbra unui tufan stufos, așezat pe o muchie de munte la poziția cea mai minunată, de unde putea să privească frumusețile naturei în tot plăcutul lor. La umbra tufanului, ea sta mai mult de două ore, unde, cu servitoarea sa, pe care o făcea să șază lîngă dînsa, se întreținea despre Alexandru, despre sănătatea ei, despre lamentațiile oilor și ale mieilor, ce se vedeau înșiruiți pe toată suprafața munților și despre diferite alte lucruri prin carii se silea să gonească urîtul. De acolo, ea se întorcea acasă ca să-și ia dejunul, ce se compunea de un ou proaspăt și de o bucată de pui fript, și după dejun se așeza la o fereastă și citea neîntrerupt pînă la timpul prînzului. După ce prînzea, se repauza puțin, fără însă să doarmă, și pînă la ivirea nopței se preumbla cu servitoarea sa sau se așeza pe un scaun dinaintea căsuței ce ocupa, pînă la aprinsul luminărilor. La opt ore și jumătate, Elena era culcată, dar ea nu putea să adoarmă decît foarte tîrziu, căci noaptea diferite gîndiri o apucau pe nesimțite du-

cînd-o de la o cugetare la alta și făcînd-o prea adesea să tresară cînd nenorocirile veneau să-i tulbure liniștea. Ea căuta să le respingă, să gonească din mintea sa niște vizii, carii o opreau de a se repauza, dar nu putea reuși altfel decit deșteptînd pe servitoarea sa care se culca în aceeași cameră și cu care se întreținea pînă cînd somnul o apuca pe nesimțite.

Aceasta era viețuirea sărmanei Elene de la sosirea ei la munte. Ea se gîndea la Alexandru și nu știa încă dacă tatăl său, după promisia ce-i dase, îl liberase din esiliu. Sărmana mumă aștepta pe copilul său iubit în tot minutul, și această așteptare fusese de o lungă durată, căci trecuse mai multe zile fără ca ea să fi priimit cel puțin o epistolă din București. Elena începuse să piarză răbdarea și era hotărîtă să trimiță un om plătit în București ca să-i aducă nuvele, cînd într-o după-prînz, pe cînd se afla așezată pe un scaun dinaintea casei, auzi la o mică distanță cuvintele următoare :

— Pe aici, coconașule ; uite casa în care șade coconița.

— Îmi pare bine, îmi pare bine. Iată că am ajuns în sfîrșit. Era și timpul, căci am ostenit cu osebire.

La aceasta din urmă voce care era a lui Alexandru, Elena, în culmea bucuriei, sare deodată după scaunul ce ocupa și pornește să întîmpine pe scumpul său copil.

Muma și fiul nu întîrziară de a se reuni și ei se îmbrățișară cu tandreță. Sărmana Elena începu să-i curgă lacrămile de bucurie și acoperi pe Alexandru de o mie de sărutări.

— Scumpul meu copil ! zise ea. Te revăz în sfîrșit. Îți mulțumesc, Dumnezeul meu, pentru o asemenea fericire ce-mi procuri într-un loc atît de singuratec !

Alexandru sărută și dînsul pe muma sa în mai multe rînduri și o întrebă :

— Am auzit că ești bolnavă, scumpa mea mumă ; cum te afli acum ? Ești mai bine ?

— O, da, Alexandre ; sunt mult mai bine de cînd am început cura ordonată de medici, dar sufeream mult de absența ta.

— Și eu te doream, scumpa mea mumă. Vezi bine că am avut grabă a veni să te văz îndată ce am sosit în București.

— Îți mulțumesc, Alexandre. Imi place să crez că muma ta a fost primul obiect la care te-ai gîndit. Acum vino de vezi locuința mea cîmpeană unde mă adăpostesc și unde petrec de mai multe zile.

Alexandru ia brațul mumei sale și astfel susținută de dînsul înaintez spre căsuța țărănească.

— Dar tu trebuie să fii ostenit, Alexandre. Despre osteneală te auzeam vorbind cînd ți-am recunoscut vocea și cînd am alergat să te întîmpin.

— Este adevărat că am cam ostenit urcînd muntele, dar crez că aceasta provine mai mult din neobicinuință, iar nu din osteneală.

— Atunci mă voi lăsa mai ușoară. Cu ce ai venit, Alexandre ? Unde ți-ai lăsat trăsura ?

— Am venit cu birja și am lăsat-o la poalele muntelui, căci caii erau osteniți și nu puteau să urce. Acolo am găsit pe un cioban care m-a adus pînă aici. Uite, frate, că uitasem pe cioban.

— Mă băiete, strigă el întorcîndu-se și adresîndu-se către cioban ; ia vin'încoaci să te mulțumesc pentru binefacere.

Ciobanul, care se afla la o mică distanță, înaintează îndată la chemarea ce i se face și, priimind doi sfanți ce-i prezentă Alexandru, îi mulțumi și se întoarse pe pașii săi.

Elena și Alexandru ajung acasă și servitorii văzîndu-l îi esprimă mulțumirea ce resimțeau. Alexandru vizitează cu muma sa locuința acesteia ; după aceea, esamină poziția locului și o găsește foarte încîntătoare.

Elena ordonă să-i aducă să mănînce și Alexandru, care avea destul apetit, precum se întîmplă la toți voiajorii, mîncă din tot ce-i se servi la masă. Muma sa îl privea cu plăcere și nu se putea îndestula de marea mulțumire ce simțea de a-l vedea la dînsa în acel loc singuratec. De aceea sărmana femeie căuta să citească în ochii fiului său tot ce-i putea procura plăcere ca să i-o îndeplinească. Alexandru observă aceasta și nu se putu opri de a înăbuși un suspin la gîndirea că cu o asemenea mumă și cu o soție ca Maria era tot ce sufletul lui ar fi dorit pe pămînt. Elena din parte-i avea, în acel moment, o altă cugetare semănătoare cu a lui Alexan-

dru, căci și dînsa se gîrdea că dacă ar fi fost așa de fericită cu soțul său, pe cît era de mulțumită de a avea un copil ca Alexandru, oare ea ar mai fi avut să îndure atîtea dureri și să fie silită a-și căuta o sănătate zdrobită de un om pe care-l luase ca să o facă fericită ! ?

Pînă a nu sosi la munte, Alexandru își propusese a nu vorbi nimic mumei sale despre amorul lui pentru Maria în temerea de a nu împărtăși și dînsa ideile tatălui său, dar el se înșela foarte mult, căci buna Elena, departe de a cugeta să-l contrarieze în mulțumirile lui, își propusese a-l întreține despre aceasta și spre acest sfîrșit voia să aleagă timpul oportun.

Alexandru, după ce prînzi, se întreținu cu muma sa despre diferite lucruri pînă seara cînd declară că este ostenit și că voiește să se culce. Elena îi făcu singură toate pregătirile pentru culcare ; ea îi procură o saltea moale și un așternut curat care să tanteze somnul. Alexandru se culcă într-o cameră cu muma sa căci nu era alta mai curată și Elena făcu asemenea, dar amîndoi adormiră tîrziu căci Alexandru avea gîndirea pironită la Maria, iar Elena avea nevoie să-și liniștească emoția cauzată de mulțumirea de a revedea pe fiul său. Numai la o oră prea înaintată a nopței, cînd spiritul lor obosit cu desăvîrșire, cedînd naturei somnului, putură să guste puțin repaos.

A doua zi, pe la revărsatul zorilor, Elena, care adormise înaintea fiului său, se deșteaptă înaintea lui ; ea se scoală din pat, se îmbracă fără să facă zgomot, deschide ușa și iese afară ca să se spele. Alexandru se deșteaptă și dînsul și, nevăzînd pe muma sa în cameră, se îmbracă cît putu mai iute. El își terminase toaleta cînd Elena reintră în cameră :

— Bună dimineața, Alexandre, îi zise ea zîmbind. Uite, frate, te-ai și îmbrăcat ? Mi se pare că eu ți-am întrerupt repaosul prin zgomotul ce voi fi făcut la deșteptarea mea ?

— Nu ai făcut nici un zgomot, buna mea mumă ; m-am deșteptat căci am dormit prea mult.

— Vrei să te preumbli puțin, Alexandre ? Timpul este frumos și aerul de munte este o adevărată sănătate.

— De ce nu? Aceasta este și mulțumirea mea.

— Atunci mă vei însoți la stînă unde am obicei a mă duce în toate diminețile ca să beau zer.

— Te voi însoți cu plăcere, mamă. Dar spune-mi, te rog, ce trebuință ai ca să bei zer?

Elena voi să ascunză adevărata boală de care era coprinsă ca să nu mîhnească pe fiul său, ceea ce o făcu a-i răspunde:

— Zerul este bun pentru toți pătimașii, Alexandre; căci el întărește puterile tuturor oamenilor șubrezi și știi că eu am o constituție destul de slabă. Totul însă ce-mi priește și care mi-a întărit puterile, crez că este curatul aer al muntelui, căci în adevăr simț că mi-a adus un mare folos de la venirea mea la munte.

— Cine te-a povățuit ca să vii la munții aceștia?

— Prietenii și medicii.

— Ai fost bolnavă?

— Puțin, și aceasta din multele supărări pe care le cunoști așa de bine ca și mine.

Alexandru nu păru satisfăcut pe acest răspuns. El înțelese bine că muma sa îi ascundea adevărata ei boală, și, dorind să se încredințeze bine, avu recurs la întrebarea ce-i făcu:

— Mi se pare, buna mea mumă, că înaintea plecărei dumitale la munte te-ai împăcat cu tatăl meu și dă-mi voie să-ți arăt că nu poci înțelege cum s-a întîmplat aceasta pe cît timp trebuia să fii și mai întărîtată cînd ai aflat despre esiliul meu?

— Da, sunt împăcată cu dînsul, pentru tine, fiul meu; căci altfel nu ai fi scăpat nici pînă astăzi din esiliu.

— În acest caz trebuie să fi avut o armă prea puternică ca să îndupleci pe tatăl meu, care este o ființă tare ca o stîncă.

— Așa, o armă... zise Elena suspinînd... dar care s-a întors asupră-mi și m-a lovit în locu-i.

— Ce zici, sărmana mea mumă?... suferi spuindu-mi aceste lucruri; te conjur, arată-mi adevărul în toată sinceritatea.

— Nu mă mai întreba, Alexandre, căci bă găsesc în neputință de a te întreține despre o împrejurare care

rămîne ca Dumnezeu odată să judece și să pedepsească pe autorul durerilor mele și al dezonoarei ce însuși a făcut fiului său prin trimiterea lui în esiliu. Să lăsăm dar în voia cerului să-și dea sentența și noi să ne silim a fi veseli și a ne bucura în liniște de fericirea ce simțim revăzîndu-ne.

Alexandru nu găsi de cuviință a mai prelungi vorbirea despre un subiect care mîhnea atît de mult pe muma sa. El însoți pe Elena la stînă, unde sărmana femeie bău porția obicinuită de zer. De la stînă, ei veniră la tufanul stufos și dejurară împreună. De astă dată, servitoarea ce însoțea pe Elena se depărtă îndată după ce ei dejunară, întorcîndu-se acasă cu serviciul mesei și cu urciorul cu zer.

Cînd rămase singuri, Elena, care căuta să afle în detaliu împrejurările ce înconjura amorul fiului său pentru fata Sălcianului, găsi că timpul sosise ca să-i vorbească despre aceasta.

— Este mult timp, Alexandre, zise ea, de cînd am dorința de a cunoaște o împrejurare pe care ai ținut-o secretă de mine pînă astăzi. Știi că te iubesc și că-ți voi binele. Te rog dar să nu-mi ascunzi nimic.

— Vorbește, maică ; tocmai pe dumneata nu aș fi în stare să te înșel și să ocolesc adevărul.

— Ei bine, Alexandre, îți voi vorbi și te voi povățui. Spune-mi mai întîi dacă mai iubești pe fata Sălcianului precum mi s-a spus ?

— Îți voi răspunde, maică, în toată sinceritatea. Nu știu dacă întîmplarea fericită, care m-a făcut să iubesc pe fata Sălcianului, îți aduce plăcere sau dezgust ; în tot cazul sunt dator să-ți mărturisesc că o iubesc ca luminile ochilor și mai mult poate, căci fără dînsa m-aș simți în neputință de a trăi. Nu-ți poți închipui, maică, cît este de frumoasă și de înțeleaptă ! Tot ce se poate numi cualitate și simț, Dumnezeu a întrunit în sufletul acelei tinere fete. Ca să se încredințeze cineva despre toate acestea, va trebui să o vază, să o asculte, și va vedea că florile cele frumoase nu cresc numai în grădinile nobililor și avuților, ci unde naturei îi place să le planteze. Ei bine, maică, fata Sălcianului este floarea cea

mai frumoasă și cea mai dulce din cîte pot esista pe glob ; cînd am văzut-o, m-am oprit fără voie-mi, am admirat-o, am iubit-o, și astăzi o idolatrez.

Elena ascultase pe Alexandru cu cea mai mare băgare de seamă. Ea nu se putu opri de a lăcrăma la descrierea făcută asupra fetei Sălcianului, și fiindcă era departe de a dezaproba un amor atît de inocent, cît și rar în lumea în care trăim, se grăbi a-i răspunde :

— Îți dau toată dreptatea, copilul meu, ca să idolatrezi pe o fată care posedă atîtea cualități. Aprob întru toate amorul tău pentru dînsa și vă binecuvîntez pe amîndoi de acum. Din parte-mi ești liber să o iei dacă nu poți altfel și sunt sigură că vei fi fericit cu dînsa.

— Îți mulțumesc, maică, zise Alexandru sărutînd în mai multe rînduri mîna Elenei. Te recunosc de buna mea mumă, căci ai o inimă nobilă și frumoasă. Dar tatăl meu !... tatăl meu, ce are el cu mine de mă face să fiu atît de nenorocit ?!

Și Alexandru nu-și putu reține la aceste din urmă cuvinte cîteva lacrămi, carii părură deodată în ochii săi.

— Dar ce ai, copilul meu ? întrebă Elena îmbrățișîndu-l și sărutîndu-l pe frunte.

— El nu este tatăl meu și nici că-l voi mai recunoaște în viață-mi ; a căutat să-mi păteze onoarea, și mi-a pătat-o ; a voit să sfărame înaintea mea orice fericiri, și le-a sfărîmat. În fine, la întoarcerea mea în București din esiliul unde fusesem aruncat de dînsul, am alergat să văz și să întîlnesc pe Maria, și nu am găsit-o.

— Nu ai aflat unde este ?

— Nu, maică ; ba încă nu am nici o știință, dar voi umbla, o voi căuta pîn locurile unde nu poate străbate persecutările tatălui meu, și sper în Atotputernicul că-mi va ajuta în căutările mele.

— Și o vei găsi, Alexandre. Cel puțin i-ai luat urma ?

— Tot ce știu de sigur este că împreună cu muma sa au plecat din București, după ce mai întîi au dat de zestre casa și marfa ce aveau unei tinere copile, rudă a lor, pe care-a a măritat-o după un băiat minunat, pe care-l iubea.

— Sărmanele femei ! zise Elena cu compătimire. Iată un act din cele mai nobile și de care nu sunt capabile

avuţii şi nobilii noştri. Şi au făcut toate acestea, Alexandre ?

— Da, maică, şi au plecat fără ca să spuie cel puţin acelei rude protegiate unde se duc şi pentru care cauză.

— Nu e de mirare ca tatăl tău să le fi ameninţat şi să le fi gonit din Bucureşti ca să nu-ţi mai găseşti amanta la întoarcere.

— Este prea cu putinţă, ba încă sunt încredinţat din propunerea ce mi-a făcut ca să iau pe fata Gorniceanului.

— Pe fata Gorniceanulu ?... Nu te înşeli, Alexandre ? strigă Elena cu mirare.

— Da, maică ; tocmai pe dînsa, şi cu toate că este nobilă şi avută, poate şi virtuoasă, dar mie nu-mi place şi fiindcă nu-mi place, nu o poci lua de soţie.

— Nu este de plăcut, Alexandre ; mai întîi că acea fată, departe de a fi virtuoasă, se zice că-şi are onoarea compromisă. Dar spune-mi ce ai răspuns tatălui tău ? Datu-i-ai vreo promisie ?

— Din norocire nu i-am promis nimic, maică, adecă nici că priimesc, nici că nu priimesc. I-am arătat numai că mai întîi am grabă a veni să te văz şi să mă consult cu dumneata, şi că după întoarcerea mea îi voi da răspunsul definitiv.

— Prea bine ai făcut şi nici că puteai urma mai înţelepteşte. Dar el ce ţi-a zis cînd i-ai dat un asemenea răspuns ?

— Nu a zis nimic, dar nu părea mulţumit ; cu toate acestea a avut cu mine ca niciodată o conduită foarte frumoasă şi destul de blîndă pentru caracterul lui.

Alexandru nu putu vorbi mai mult căci în acest moment auzi un zgomot de paşi. El se întoarse ca să vază ce este şi îşi îndreptă privirile spre locul de unde ieşea. Elena, care auzise ca şi Alexandru, făcu asemenea.

Ei zăriră la o mică distanţă două femei ce veneau spre dînşii, dintre carii una se recunoscu după îmbrăcăminte că era servitoarea lor, iar cealaltă care era acoperită de haine negre nu se putu deosebi cine să fie. La vederea acelei necunoscute, Alexandru simţi o mişcare grabnică, căci el crezu un minut că poate să fie Maria, dar această mişcare pieri deodată cînd fizionomia necunoscutei fu mai vizibilă.

— Cine să fie acea necunoscută îmbrăcată în haine negre ? întrebă Alexandru pe muma sa.

— Nu o cunosc, răspunse Elena, dar crez că trebuie să fie vreo pătimașă care a venit să se caute la munte.

— Aceasta crez și eu căci sărmana femeie abia umblă și atitudinea corpului său dovedește destul că nu se bucură de o bună sănătate.

— Dar ce văz ! strigă Elena cînd voiajoarea se apropie la cîțiva pași de dînșii. Este o rudă a noastră... este Virginia Nodreanca.

— Așa, eu sunt, iubită verișoară, răspunse Virginia, căci ea era. Am simțit o bucurie nespusă cînd am aflat că ești aici. Vom fi împreună dacă aceasta nu te supără.

— Mai încape îndoială, zise Elena care nu se gîndi a lăsa să se strecoare nici o umbră de nemulțumire pentru trecutul Nodreanchii. Vin' să te sărut, Virginio. Compania dumitale îmi va procura o plăcere nespusă.

— Și mie nu mai puțină, verișoară, zise Virginia, lăsîndu-se îmbrățișată. Dar dumneata, Alexandre, ce mai faci ?

— Îți mulțumesc, mătușică, răspunse Alexandru sărutîndu-i mîna.

— Șezi, verișoară, zise Elena. Trebuie să fii ostenită : te văz palidă... suferi ?

— Prea mult, zise Virginia năbușind o oftare și ocupînd un loc între Alexandru și Elena. Sunt prea bolnavă și prea slabă. Am venit să mă caut la munte ca să respir un aer mai curat și să încerc cura de zer.

— Și crez că-ți vor folosi prea mult, căci de la venirea mea aici am simțit o prefacere mare în sănătatea mea.

— Dar ce ai, verișoară ?

— Nu prea sunt bine... pătimesc de mici lucruri, murmură Elena, făcînd un semn pe furiș Virginiei. Afară de aceasta, știi că vara nu poate trăi cineva în București din pricina prafului și a căldurei.

— Este prea adevărat, zise Virginia căutînd a schimba conversația. Dar am uitat cu desăvîrșire Bucureștii. Este mult timp de cînd i-am părăsit și abia dacă-mi mai aduc aminte de dînșii. De cînd m-am călugărit sau mai bine de cînd am părăsit lumea ca să mă îngrop de vie într-o

monastire, nu m-am mai gîndit decît la sufletul meu, ca prin rugăciuni să-l limpezesc de toate greșalele trecute. Acele greșale pe carii le cunoști, verișoară, și de carii roșesc totdauna, mă urmăresc neîncetat pînă chiar și în locul retragerei mele. Ele m-au redus în această poziție deplorabilă. Pieptul meu, nemaisimțindu-se în stare ca să se lupte în contra palpitațiilor, în contra insomniilor și în contra mustrărilor de cuget, carii mă turment în tot momentul, a căzut subt aceste întreite lovituri și-mi anunță că suferințele mele vor înceta în curînd. Îmi rămîne dar puține zile de trăit și mulțumesc lui Dumnezeu că printr-aceasta mă scapă de o viață a cărei durată este pentru mine un supliciu.

Pe timpul cînd călugărița se tînguia astfel de mîhnirile ce încerca, Elena simțea că suspinele îi năbușesc respirația. Cîteva lacrămi, ce apărură în ochii ei și carii fură vizibile sărmanei Virginii, dovediră acesteia că Elena era mișcată de povestirea ei. Alexandru compătimea deopotrivă cu muma sa de soarta acelei sărmane femei, și, ca să o consolc, veni în ajutoru-i.

— Nu trebuie să te mîhnești atît de mult, mătușică, ii zise el. Socotești că numai dumneata singură suferi și că ești nenorocită ? Te-ai înșela prea mult ; mă dau de esemplu pe mine și te întreb : crezi că sunt fericit sau nu ?

— Totul mă face să presupui că trebuie să fii fericit, Alexandre, se grăbi a răspunde Virginia. Nimic nu-ți lipsește : junețã, bogăţiă, nobleță, afară numai de nu vei fi sănătos.

— Iată că te înșeli, mătușică. Este adevărat că nimic din cîte arătași nu-mi lipsește, dar să nu crezi să numai aceste bunătăți poate face pe un om fericit. Sunt alte imprejurări, carii îmi sapă sufletul și carii mă fac mult mai nenorocit decît dumneata.

— Se poate, Alexandre ; nimic nu este cu neputință în lume. Dar la vîrsta dumitale, ce alte supărări ai putea avea decît aceea a vreunui amor nenorocit.

Alexandru nu găsi un cuvînt a răspunde Virginiei și aceasta înțelese îndată din tăcerea lui că ceea ce zisese era adevărat. Elena, care pînă aci nu proferase un singur cuvînt despre aceasta, se adresă către călugăriță :

— Trebuie să ne consolăm deopotrivă, dragă Virginio, căci nimeni dintre noi nu este mai fericit unul decît altul. Toți trandafirii au ghimpi și ai celor frumoși sunt cei mai mari și cei mai înțepători.

— Așa este, verișoară, dar dă-mi voie să-ți spui că dacă dumneavoastră vă consolați mai lesne decît mine, cauza este că suferiți fără drept sau cu speranța de a vi se îmbunătăți soarta. Cu mine este cu totul altfel, căci sufer fără speranță și sunt turmentată de mustrările de cuget ale unei nenorociri pe carea mi-am cauzat-o însumi.

— Eu nu te găsesc vinovată, Virginio. Este adevărat că ai comis o greșală, dar spune-mi carii alții nu comit mult mai grele ? Dumneata ai fost înșelată sau mai mult destinul ți-a fost nenorocit. Omenirea este amăgită de tot felul de feblețe și de tentații, și o femeie este supusă la toate acestea mai cu seamă cînd în menagiul său nu a fost poate destul de fericită.

— Îți mulțumesc, verișoară, de atîta bunătate și indulgență. Ele caracterizează numai inimile nobile și frumoase ca a dumitale. Sper că voi uita cea mai mare parte din supărările mele trecute aflîndu-mă lîngă dumneata. Voi închiria și eu o casă în apropiere de a dumitale și ne vom vedea în toate zilele.

— Aceasta este și dorința mea, dragă Virginio. Alexandru a venit numai să mă vază și nu crez că va rămînea mult timp lîngă mine.

— După împrejurări, buna mea mumă. Voi sta să mă încredințez dacă în adevăr ești mai sănătoasă, precum mi-ai arătat, în urmă voi pleca, dar mă voi reîntoarce o dată și de două ori poate ; aceasta va atîrna iarăși de împrejurări. Te poci însă asigura că vei pleca de aici însoțită de mine.

— Nu cer atîtea sacrificii de la tine, bunul meu copil, zise Elena îmbrățișîndu-l. Vei veni dacă vei fi liber și dacă nimic nu te va împiedeca. Eu sunt mulțumită că te-am văzut și că ești sănătos.

La aceste demonstrări de amor matern și filial, Virginia nu se putu opri de a lăcrăma zicînd :

— Văz că ești fericită, verișoară, căci ai un copil care te iubește și care te face să uiți orice supărări ai putea avea. Rîvnesc la această fericire, căci dacă Dumne-

zeu mi-ar fi dăruit un copil care să mă console și care să mă iubească, cum Alexandru te iubește pe dumneata, atunci nu aș mai fi avut curajul să zic că sunt nenorocită ; zidurile monastirei, pe carii le-am ales de refugiu, nu mi s-ar fi părut triste și întunecoase ; sunetul clopotelor nu mi-ar fi prevestit moartea și supliciul la care cuget ; un copil ar fi întrunit toate gîndirile mele, toate dorințele și toate speranțele în amorul ce aș fi avut pentru dînsul ; și chiar de aș fi fost espusă a nu-l vedea decît foarte rar, totuși întristarea nu mi-ar fi cîștigat toată ființa, nici ar fi putut vreodată să mă reducă în această stare deplorabilă.

— Ai dreptate, Virginio, zise Elena compătimind. Un copil pentru o mumă este legătura inimei cea mai sublimă ,o adevărată și simțibilă fericire ; și aceasta nimeni nu o poate cunoaște sau înțelege ca mine. Dacă dumitale, Virginio, nu ți-a dăruit Dumnezeu un copil, este în adevăr o lipsă mare în esistența dumitale. Cu toate acestea omul este făcut să se atașeze, să înlocuiască această lipsă ,alegînd de obiectul afecției sale pe un copil străin adoptat, pe o amică, și este de mirare cum dumneata nu ai făcut aceasta.

— Am căutat, buna mea verișoară, dar nu am avut parte să găsesc vreo ființă pe care să o poci iubi, în care să contez și cu care să poci uita urîtul.

— Ei bine, nici o călugăriță nu a putut să-ți cîștige inima, să-ți merite dragostea ?

— Nici una, căci mai toate sunt fără simț și nepăsătoare. Ele trăiesc ca animalele, ca să mănînce și ca să doarmă, și se cred cele mai nenorocite cînd clopotele vin să turbure trîndăvia care joacă rolul cel mai mare în monastire. Iată de ce ființe sunt înconjurată și judecă, verișoară, dacă aș fi putut face o bună alegere. Cu toate acestea ,acum în urmă, găsisem pe aceea ce-mi trebuia, dar nu știu dacă mă voi mai întoarce la monastire. Cu cîteva zile înainte de a porni de acolo, am văzut două femei care aveau aerul prea nenorocit. Una dintr-însele, cea mai tînără, avea o fizionomie așa de frumoasă, așa de blîndă și de îngerească, încît nu m-am putut opri de a o admira. Am întrebat-o, am conjurat-o să-mi spuie cauza

care le-a făcut a veni în monastire și pentru tot răspunsul mi-au zis că vor să se călugărească și că secretul care le-au silit să facă acest pas îl va înghiți mormîntul deodată cu dînsele.

Alexandru ascultase aceste din urmă cuvinte ale călugăriței cu o băgare de seamă nedescriptibilă, căci înțelese îndată că acea tînără femeie frumoasă ca un înger și care avea aerul atît de nenorocit nu putea să fie alta decît Maria. Pe de o parte, el nu se mai simți de bucurie că întîmplarea venise să descopere locul refugiului amantei sale, iar pe de alta, inima i se strînse la cugetarea că ele plecase să se călugărească din cauza unei împrejurări înconjurată de mister. De aceea, îndată ce Virginia sfîrși de a vorbi, se grăbi a-i face întrebările de care avu trebuință spre a se lumina cu desăvîrșire.

— Scumpă mătușică, îi zise el. Din cele ce-mi spuseși, nu-ți poci esprima cît compătimesc la soarta dumitale și cît aș dori să se schimbe spre bine. Vei fi însă destul de bună ca să-mi faci descrierea fizionomiilor acelor două femei carii au venit să se călugărească la monastire, precum și cine sunt ?

— De ce nu, Alexandre ? zise îndată Virginia. Iată ce știu în privința lor : În ziua cînd mă găteam de plecare, aflu de la călugărițele din monastire că sosise două femei să se călugărească și că simțeau destulă nemulțumire despre aceasta, căci măreau numărul personalului și că printr-aceasta se împovărau cheltuielile monastirei. Fără a voi să ascult tînguirile acelor călugărițe, cu carii eram obicinuită, avui curiozitate să le văz, crezînd că poate să fie vreuna din cunoștințele mele. Fusei condusă la dînsele și le găsii triste și împovărate. Una dintr-însele era bătrînă, dar bine făcută și încă frumoasă. Ea purta o haină neagră și de această coloare îi era și rochia. Cealaltă era așa de tînără încît să fi avut cel mult șaptesprezece ani. Fizionomia acelei copile este una din cele ce se pot compara fără greșală cu a unui înger de amor și de virtute. Niște ochi mari, albaștri și melancolici erau înconjurați de niște sprincene atît de bine împreunate încît nici pensula celui mai bun pictor nu ar fi fost capabilă să reproducă cu credință originalul. Un păr

galben, lung și moale, ca mătasea, cădea în negligență pe niște umeri albi ca laptele. Mai adăogînd la toate acestea o peliță albă, curată, o gură rumenă, potrivită și o talie din cele mai elegante, voi sfîrși o mică parte din descrierea frumuseței acelei tinere copile, a cărei înfățișare cauzase admirația tutulor.

— Dar care era numele acelor femei ? întrebă Alexandru sculîndu-se și scoțînd batista ca să șteargă sudorile ce-i curgeau pe frunte.

— Se vede că le cunoști, Alexandre, căci iei un interes mare ascultîndu-mă ?

— Grăbește, verișoară, căci m-ai face să sufer prea mult.

— O ! Dumnezeul meu ! de vreme ce este așa, mă voi grăbi, Alexandre. Dacă nu mă înșel, mi se pare că bătrîna era muma acelei copile, căci îi zicea Marioara mamii, copilița mea. Iar pe bătrîna nu știu cum o cheamă.

— Destul, strigă Alexandru care devenise roșu ca focul. Numai rămîne îndoială că ele sunt. Îți mulțumesc, verișoară. Dumnezeu te-a trimis aici pentru fericirea mea. Mi-ai făcut o îndatorire pe care nu știu dacă ți-aș putea-o recunoaște în viață-mi pe cît merită.

— Dar ce găsești îndatoritor în spusele mele ? întrebă Virginia cu mirare. Ce interes poți lua la descrierea ce făcui asupra acelor două femei ?

— Iau interesul cel mai mare, mătușică, căci acea tînără fată este obiectul care mă făcuse pînă la venirea dumitale cel mai nenorocit. Dar acum voi fi fericit, mătușică. Știu unde se află, mulțumită lui Dumnezeu și fericitei întîmplări care te-a adus aici.

Virginia nu mai zise nimic căci ea înțelese mai mult decît voia să știe. Ea privi pe Elena, care îi făcu un semn pe furiș. Iar Alexandru, în culmea nerăbdărei și zăpăcit de nuvela ce aflase, începu a se preumbla de colo pînă colo fără a ști ce face.

Elena îl privea neîncetat și suspină la gîndirea că Alexandru va trebui să plece și că va fi lipsită de copilul său pe care ar fi voit să-l rețiе lîngă dînsa cel puțin o săptămînă. Cu toate acestea, ea se sili a contraface bucuria și să arate tot într-o vreme că și dînsa împărtășește aceeași fericire ca și dînsul.

Virginia dorea să facă întrebări Elenei asupra acestei împrejurări, dar ea nu găsi timp, căci Alexandru veni deodată în mijlocul lor :

— Uitasem să te întreb, mătuşică, despre ceea ce era mai interesant. Nu mi-ai spus de la care monastire ai venit sau la care ai lăsat pe acele femei ?

— Monastirea Dintr-un lemn este locul refugiului meu.

— Departe este de aici acea monastire ? întrebă Alexandru cu grabă.

— Cam departe, răspunse Virginia. Este peste Olt, şi cu birja crez că de aici pînă acolo poate să umbli vreo două zile neîntrerupt.

— Eu crez că-mi vor fi destule douăzeci şi patru ore, zise Alexandru reîncepînd a se preumbla, voind printr-aceasta a-şi linişti emoţiile sufletului.

— Aşadar vei pleca, Alexandre ? îl întrebă Elena surîzînd.

— Vezi bine că trebuie, buna mea mumă, răspunse el apropiindu-se. Mîine pînă-n ziuă. voi fi pe drum.

CAPITUL IX

DOI AMANŢI

Monastirea Dintr-un lemn este una din monastirile cele mai vechi ale României. Această monastire, care este situată pe o muchie de deal în partea despre nord-vest a Rîmnicului-Vîlcei, sub numirea Dintr-un lemn, datează de la al patrusprezecelea secol, de cînd adecă s-a făcut descoperirea următoare.

Se asigură că într-o noapte de vară, mai mulţi ciobani se aflau cu oile în partea locului, care nu era alt decît o pădure, culcîndu-se lîngă un stejar gros şi nalt, în lipsă de orice fel de colibă sub carea să se adăpostească, unul dintre dînşii văzuse în vis, pe la o oră foarte înaintată a nopţei, o icoană a sîntei Marie, care se afla înîntrul acelui stejar. Această vedere îl făcu să se deştepte. El se sculă îndată, privi stejarul la lumina lunei

şi însemnă cu vîrful cuţitului partea locului unde i se prezentase icoana. După aceasta strigă pe toţi tovarăşii săi, carii dormeau profund şi carii, la un asemenea apel, se deşteptară spăimîntaţi în temerea că li s-a întîmplat vreo nenorocire. Fiecare se grăbi a face întrebări ciobanului şi acesta le comunică în detaliu visul ce făcuse. Mirarea fu generală şi respectul către religie îi coprinse pe nesimţite. Ei se consultară dacă trebuie să facă operaţia noaptea sau să o amîne la ivirea aurorei, iar ciobanul care avusese fericitul vis propusese a o începe îndată căci luna era luminoasă şi stejarul destul de vizibil. După ce el arătă la toţi locul unde văzuse icoana, fiecare începu a tăia şi a scobi stejarul cu cuţite şi cu tesle cu cea mai mare băgare de seamă. Cînd ei înaintase cu lucrarea scobiturei la o palmă înîntrul stejarului, aurora începu a se ivi şi ciobanul care visase fu cel dintîi care zări un colţ al icoanei. Visul fusese o realitate, căci după ce se tăie copaciul şi după ce icoana întreagă rămase vizibilă, ciobanul căzu în genunchi şi încredinţă pe tovarăşii săi că era astfel precum i se arătase în vis.

Religioşii ciobani formară după aceasta, numai din crăcile şi din lemnul stejarului, o mică biserică în mijlocul căreia se afla icoana.

După o trecere de mai mulţi ani, cînd acea biserică de lemn începuse să putrezească şi să nu mai fie în stare să reziste puterei vînturilor şi umezelei, proprietarul * acelui loc clădi o altă biserică de zid şi transportă acolo icoana minunată unde esistă şi pînă astăzi şi unde de la 1700 încoaci se fondă ca monastire de maici şi se înzestră de principele C. Brîncoveanu.

După ce aruncarăm o privire asupra originei acestei monastiri, să ne introducem şi într-însa ca să găsim pe Maria şi pe Elisaveta unde se aflau de mai multe zile.

Această monastire, care, precum văzurăm, este situată în mijlocul unei păduri ce esistă şi pînă astăzi, nu înfăţişază voiajorului la prima vedere decît nişte ziduri lungi şi nalte, mai mult ruinate, în mijlocul cărora este poarta principală a intrărei, făcută în zid în formă de boltă. Dasupra acelei porţi boltită se ridică un turn sau

---

* Din familia Brîncovenilor.

clopotniță, ceea ce se vede mai la toate monastirile din țară, carii nu au luat încă o prefacere după o arhitectură mai modernă.

Intrînd cineva pe acea poartă, se va găsi într-o curte spațioasă și va vedea o încăpere lîngă poartă destinată pentru iconomul monastirei și pentru voiajori, și altele diferite, precum grajduri, șoproane și coșare pentru animale. În fundul acestei curți se prezintă spectatorului o altă poartă de mărimea și în forma acesteialte care are intrare în monastire în mijlocul căreia este situată biserica, ocolită din toate părțile de chiliile călugărițelor, carii cad în ruină. Numai biserica este solidă, mare și frumoasă, căci s-a reparat în mai multe rînduri.

În urma acestei scurte descrieri este de crezut că lectorul a putut dobîndi o mică idee despre istoricul și despre poziția monastirei Dintr-un lemn, în care nu se găsește nimic de admirat, căci pe lîngă clădirile ei ordinare, se află încă și izolată în mijlocul pădurei, unde pare a fi mai totdauna tristă.

Elisaveta și Maria găsise de cuviință a se înfunda în acea monastire depărtată de București ca să se ascunză cît s-ar putea mai mult de Alexandru pentru care Maria și suvenirea ei nu mai trebuia să esiste.

Găsindu-se în monastire, unde își propusese să petreacă restul zilelor sale, sărmana copilă simți că inima-i se strînge și că tot urîtul vine să-i umple sufletul. Pentru nenorocita Maria, zidurile monastirei semănau cu ale unei temnițe eterne, și mai mult încă, căci acele ziduri pentru dînsa erau acelea ale mormîntului. Elisaveta suferea mai puțin, căci buna bătrînă nu regreta lumea pe care o părăsise ; pentru dînsa, lume, fericire și consolație era numai scumpa sa copilă, pe care nu o pierdea un minut din vedere.

Călugărițele din monastire le făcuse mai întîi o priimire foarte rea pentru că Maria era frumoasă și pentru că prevedeau o jenă în cheltuielile monastirei. Dar cînd Elisaveta le încredință că ele venise să trăiască cu al lor fără ca să împovăreze monastirea, și cînd buna Maria făcu mici prezente în objecte și în bani, la cea mai mare parte dintre călugărițe, acestea începură a schimba urîtele maniere ce-și propusese a avea cu dînsele.

În primele zile, Elisaveta însoţită de o călugăriţă bătrînă se siliră a face pe Maria să uite mîhnirea de care era coprinsă, şi în această intenţie o preumblară pîn toate locurile învecinate, îi arătară tot ce era mai demn de văzut, şi în fine, prin consolaţii, prin esemple şi prin povestiri de suferinţile sfinţilor martiri căutară să-i întărească inima şi să o hotărască a îmbrăţişa cu mulţumire o viaţă consacrată sufletului şi divinităţei. Maria se consola cîteodată, dar aceasta se întîmpla numai cînd era în companie cu muma sa şi cu acea călugăriţă, care părea a fi cea mai cumsecade din toate tovarăşile ei. Iar cînd rămînea singură, suvenirile trecutului se prezentau dinaintea ei şi o făceau să suspine neîncetat.

Într-o după-prînz, pe cînd muma sa se afla în biserică, ca să asculte serviciul divin, şi ei nu voia să o însoţească, urîtul şi multele gînduri o turmentară atît de mult, încît cu tot curagiul de care se întări spre a le depărta din memoria sa, îi fu cu neputinţă. Ea avu trebuinţă de aer, ceea ce o făcu să iasă din chilia ce ocupa. Cînd se văzu în curtea monastirei, apucă spre poartă, intră în curtea economiei, şi neştiind ce face, nici unde se duce, ieşi la drum şi se aşeză în nesimţire pe o laviţă de scînduri de brad ce se afla la poarta principală a intrărei. Acolo, ea respiră mai liber şi cînd băgă de seamă că este singură şi neespusă privirilor, dete curs lacrămilor ce o înecau şi carii erau singura uşurare a suferinţelor ei. După ce vărsă atîtea lacrămi cîte poate scoate amorul dintr-o inimă jună şi inocentă, se linişti un moment şi îşi îndreptă privirile spre pădure în faţa căreia se găsea. Ea ascultă ciripiturile şi vesele cîntece ale paserilor ce zburau pe arbori, şi rîvnind la fericirea lor, nu se putu opri de a îneca în sînul său cîteva suspine şi de a ruga pe Dumnezeu ca să-i deschiză un mormînt şi să o scape de o viaţă torturoasă, care-i zdrobea sufletul.

Trecuse aproape un cuart de oră de cînd Maria se afla în această poziţie şi era dispusă să se scoale ca să reintre în monastire, cînd aude deodată sunetul clopotelor a opt cai de poştă ce se zăreau în depărtare şi carii luase direcţia spre monastire. Cuviinţa cerea ca să se depărteze de acolo, dar un presimţimînt o ţintui pe la-

viţa unde se găsea. O trăsură se apropie, se opreşte la o mică distanţă, şi Alexandru, căci el era, care o zărise şi o recunoscuse, sare din trăsură, vine ca fulgerul şi nu se opreşte decît în braţele amantei sale.

Işi poate cineva închipui fericirea ce resimţeau în acest moment Alexandru şi Maria după o lipsire atît de lungă. Un cuart de oră ei rămaseră îmbrăţişaţi fără ca să poată profera un singur cuvînt. Emoţia le astupase vocea şi aveau nevoie să-şi reţie palpitaţiile inimei.

Alexandru nu se putea sătura de a privi pe scumpa sa Maria şi aceasta nu putea crede la o asemenea fericire neaşteptată. A vedea pe Alexandru în acel loc înfundat, oare nu era un vis pentru sărmana copilă!?

— În sfîrşit, te-am găsit, Maria mea, zise Alexandru după cîteva minute. Dar unde te găsesc, Dumnezeul meu!

— Nu-mi face întrebări, Alexandre, căci nu aş fi niciodată în stare a-ţi răspunde. Lasă-mă să mă bucur de fericirea de a te revedea.

— Scumpă Marie! zise Alexandru îmbrăţişînd-o pe frunte. Aşa este că nu mă aşteptai, sau cel puţin că nu credeai că aş putea pătrunde în acest loc misterios?

— Mărturisesc că nu poci înţelege de unde ai aflat că sunt aici. Plecarea mea din Bucureşti a fost aşa de secretă că nici Tincuţa nu ştie încotro mi-am îndreptat paşii.

— Şi cu toate acestea, o fericită întîmplare m-a făcut să-ţi iau urma. Te-am căutat pe acasă, am întrebat pe Tincuţa şi în adevăr de la dînsa nu am putut afla nimic. Dumnezeu însă mi-a venit în ajutor, căci ducîndu-mă la Penteleu să văz pe muma mea, unde se află pentru căutarea sănătăţei, am întîlnit pe o călugăriţă din această monastire, rudă a noastră, care venise şi dînsa să-şi caute sănătatea. Între alte întreţineri ce am avut cu dînsa, mi-a vorbit de dumneata şi de mama Elisaveta, şi că sosiserăţi în monastire cînd ea era gata de plecare. Din descrierea ce mi-a făcut, nu am mai rămas la îndoială că eşti dumneata, Mario, şi am zburat să te văz, să te îmbrăţişez şi să ne unim pentru eternitate. Vezi bine, scumpă Mario, că Dumnezeu ne iubeşte pentru că şi noi îl adorăm, şi că dorinţa lui este ca să întrunească două suflete carii nu pot respira unul fără altul.

— Sunt fericită ascultîndu-te, Alexandrul meu, zise Maria înecînd un suspin. Sunt consolată că te-am văzut ; dar pentru mine nu mai esistă fericire, nu-mi mai este permis a-ți spune că te iubesc, căci Maria nu e demnă de a mai fi consoarta lui Alexandru, ba încă nu mai poate pronunța nici chiar numele lui. Sărmana mea inimă este zdrobită, sfîșiată, de acum înainte totul pentru dumneata, Alexandre ; pentru mine izolația, monastirea și mormîntul. Nu suntem liberi a ne uni pe acest pămînt. Dacă în adevăr esistă o altă lume, unde respiră egalitatea și dreptatea, cînd sufletele noastre se vor introduce vreodată, numai acolo ele vor fi nedespărțite pentru eternitate.

— Ce zici, Mario ? strigă Alexandru făcînd un pas înapoi. Îmi ții un limbagiu care mă face să tremur. Cuvintele dumitale îmi rătăcesc mintea. Explică-te, căci altfel aș înnebuni.

— Te rog să nu ceri esplicații, zise Maria cu lacrămile în ochi. În inima mea zace un secret pe care-l va înghiți mormîntul deodată cu mine. Alexandre, te conjur, nu căuta să-l afli, căci aceasta este cu neputință. Stăruința dumitale ar fi atîtea lovituri cîte nu le poate îndura o ființă umană. Fugi de mine, căci nu mai sunt demnă de dumneata ; viața mea va fi scurtă, și odată în mormînt, vei uita pe sărmana fată care ți-a cauzat prin amorul ei atîtea nenorociri !

La aceste din urmă cuvinte, suspinele înec cu desăvîrșire pe nefericita Maria și lacrămile încep a-i curge în șiroaie. În această stare ea se aruncă la gîtul lui Alexandru, își pleacă capul pe pieptul lui, și cu vocea înterumptă de suspine, zise în desperarea cea mai mare :

— Dumnezeul meu ! De ce nu poci espira ! Ce altă fericire mai mare ar fi pentru mine decît aceea ca să mor în brațele aceluia pentru care mi-a plăcut să trăiesc !

Alexandru își pierduse capul și, văzînd pe Maria în atîta desperare, suspinele îl înec deopotrivă și lacrămile lui se confundară cu ale ei. Nemaiputîndu-și susține echilibrul, el se așază pe laviță ducînd în brațe pe Maria pe care o lipește de pieptul său.

Călugărițele ieșise de la biserică și Elisaveta negăsind pe Maria în camera unde o lăsase, se informase de dînsa și aflase că apucase pe poarta economiei. Ea alergă în căutarea ei și, ajungînd la poartea principală a intrărei, se opri deodată cînd auzi și recunoscu vocea lui Alexandru. Buna bătrînă nu voise să turbure fericirea ce Alexandru și Maria resimțeau prin întrevederea lor și găsise de cuviință a-i asculta fără să se arate decît cînd prezența ei ar fi trebuincioasă.

Astfel dar, ea auzise totul ce se petrecuse între Alexandru și Maria și cînd se făcu tăcere, inaintă spre dînșii. Aceștia, îndată ce o văzură, se sculară după laviță, și tînărul Dăngescu alergă să-i sărute mîna.

— Bine te-am găsit, buna mea mamă Elisaveto, îi zise el. Mă bucuram cînd am aflat unde sunteți, dar mă simt cel mai nenorocit după ce v-am găsit. Maria este tristă și ascunde de mine ceea ce ar trebui să-mi spuie.

— Poate are dreptate, domnule Alexandre. Aflînd ceea ce voiești să știi, sunt sigură că ai fi așa de nenorocit ca și dînsa.

— Dar acest secret trebuie să fie teribil, strigă Alexandru rătăcit. Dumnezeul meu, crez că încep a-l înțelege... mi-e frică... nu știu ce am... sufer... ajutor!

Și Alexandru cade în nesimțire.

— Alexandre, ce faci? strigă Maria speriată. Mamă... Alexandru moare... a murit... și eu...

Maria nu putu sfîrși că căzu la rîndul său lîngă Alexandru.

Elisaveta începu să-și frîngă mîinile și să strige ajutor. Ea era singură, căci servitorii lui Alexandru intrase de mult timp cu trăsura în curtea economiei. La o asemenea îndoită nenorocire, sărmana bătrînă, la vîrsta ei, trebuia să cază subt lovitura unui atac de apoplexie, dar Dumnezeu o întări de curagiu ca să dea ajutorul putincios acelor doi amanți nenorociți. Printr-o fericită întîmplare, o țărancă trecea pe acolo cu două doniți cu apă atîrnate de o cobiliță ca să le ducă la locuința ei ce se afla în pădure. Elisaveta, care o zărește, o cheamă la dînsa, și țăranca, văzînd nenorocirea ce se întîmplase, se grăbi a alerga la chemarea ce i se face.

Elisaveta şi ţăranca începură a stropi cu apă rece pe Alexandru şi pe Maria şi a-i freca pe mîini şi pe frunte cu toată graba şi puterea ce se cer în asemenea împrejurări. Tinerii amanţi nu întîrziară de a deschide ochii şi de a se scula cînd leşinul de care fusese cuprinşi fu înlăturat prin ajutorul acelor două brave femei.

Maria fu cea dintîi care se ridică de jos, ceea ce făcu ca Alexandru să nu ştie că a leşinat deodată cu dînsul. Cel dintîi lucru ce făcu tînăra fată fu a privi pe amantul său :

— Eşti bine, Alexandre ? îl întrebă ea cu grabă. Cum te simţi ?

— Ceva mai uşurat, răspunse Alexandru sculîndu-se ajutat de Elisaveta. Dar nu m-a văzut nimeni cînd am căzut în nesimţire ? adăogă el uitîndu-se pîmprejur.

— Nimeni, domnule Alexandre, răspunse Elisaveta. Afară numai de această bună femeie care trecea pe aici şi care a binevoit a veni în ajutorul nostru.

— Îţi mulţumesc, draga mea, zise Alexandru întorcîndu-se spre ţărancă. Te rog să nu spui la nimeni despre ceea ce ai văzut. Osteneala drumului îmi făcuse rău şi din nenorocire sunt cam slab. Te rog, priimeşte aceasta.

Şi Alexandru scoate din buzunar un galben pe care-l înaintează ţărancei. Dar aceasta nu-l priimeşte şi se depărtează zicînd :

— Păstrează banii, domnule, căci nu mi se cuvine atîta plată pentru că m-am oprit cîteva minute ca să-ţi dau un mic ajutor.

— Sărmană femeie ! zise Alexandru după ce se depărtă ţăranca. Ce să crează cineva de neinteresarea acestor oameni săraci, oneşti şi îndatoritori !

— Că sunt prea puţini în lume, observă Maria. Inimile oamenilor simpli nu sunt corumpte ca ale celor din capitală.

— Este adevărat aceasta, zise Elisaveta. Şi iar bine că se mai găsesc în lume asemenea fiinţe. Dar să intrăm în monastire, domnule Alexandre ; eşti ostenit de drum, eşti slab ; poate ai trebuinţă să mănînci ceva, să bei puţină apă rece.

— Crez că aerul îmi va face bine, mamă Elisaveto. Şi după ceea ce mi se întîmplă, am trebuinţă să mă

răcoresc, căci capul îmi este greu și arde ca un volcan. Cu toate acestea, vom intra în monastire dacă aceasta este plăcerea dumneavoastră.

— Vom intra cînd vei găsi dumneata de cuviință, Alexandre, și cînd te vei simți liniștit și răcorit, se grăbi a zice Maria. Timpul este frumos și această laviță este destul de lungă ca să putem ședea cîte trei pe dînsa.

— Îți mulțumesc, Mario. Să ședem pe această laviță unde te găsii la venirea mea și care nu se va șterge niciodată din memoria mea. Dar ce ai ? Dumnezeul meu ! te văz palidă, buzele-ți sunt albe. Ești bolnavă, Mario ?

— Nu sunt bolnavă, Alexandre, nu am nimic : întîmplarea leșinului dumitale m-a speriat, dar acum mă simț bine.

Cîte trei vin să se așeze pe lavița de lîngă poartă, triști și cu capul plecat. Alexandru ia mîna Mariei în ale sale și o privește cu tandrețe :

— Pentru ce să fim atît de mîhniți, scumpă Mario ? îi zise el. Pentru ce un secret fatal să fie piedica fericirei noastre ? Ei bine, Mario, oricare ar fi acel secret teribil, oricare ar fi acea nenorocire ce crezi că te oprește de a fi consoarta mea, eu le neconsider, căci le atribui fatalităței ; le condamn, de vor fi fost țesute de infamie ; îmi este destulă convicția că Maria mea a căzut victimă fără ca să fie culpabilă.

— Așa, domnule Alexandre, zise Elisaveta suspinînd. Sărmana mea copilă a fost victima unei infamii grozave, de necrezut. I s-a răpit onoarea în modul cel mai criminal...

— Mamă, ce voiești să zici ? strigă Maria interumpînd-o și ascunzîndu-și capul în amîndouă miinile. Dumnezeul meu, nu mai sunt în stare să sufer rușinea după dezonoare !

Și Maria începu a plînge.

— Și eu nu mai sunt în stare să tac și să fiu liniștită, strigă Elisaveta aprinsă și sculîndu-se deodată după bancă. Este destul timp de cînd rabd loviturile atîtor nenorociri. Unii fac rele și alții le trag pe nedrept. Am jurat că nu voi mai tăcea : am pierdut onoarea numelui bărbatului meu pe care-l purtam amîndouă, nu am zis

nimic ; l-am pierdut şi pe dînsul, şi iarăşi am tăcut. Acum ţi se răpeşte onoarea din care pricină te consumi, te chinuieşti şi poate să şi mori, şi vrei să mai păstrez tăcerea ?... Nu, copila mea, aceasta îmi este cu neputinţă ; nu mai poci năbuşi în sufletul meu şi această din urmă lovitură căci sunt înecată şi însuşi Dumnezeu nu crez ca să fie liniştit.

La această auzire, Alexandru era în momentul de a cădea pentru a doua oară, dar el se reazimă de zid şi se întăreşte cît poate ca să consolе pe Maria, care se găsea în starea cea mai periculoasă şi care avea cea mai imperioasă trebuinţă de încuragiare.

— Mario, scumpă Marie, îi zise el zdrobit de durere şi cu o voce slabă. Această nenorocire mă priveşte mai mult pe mine. Dar consolă-te şi priveşte-o ca una din grelele lovituri ale soartei noastre. Pentru mine eşti tot acea Marie, tot acea floare care-mi nutreşte sufletul. Te rog, iartă-mă căci acum, ca şi totdauna, am fost cauza atîtor nenorociri.

— O nu, Alexandre ; dumneata nu strici nimic, zise sărmana copilă înecînd un suspin. Din contra, eu am a-mi imputa că ai avut nenorocirea să mă iubeşti.

— Dar cum s-a întîmplat Dumnezeul meu ? spuneţi, care este autorul acestei ultragiu ?

— Nu trebuie să-l afli, domnule Alexandre, îi răspunse Elisaveta. Să-l lăsăm în plata cerului ca să-şi ia osînda meritată după ce va intra în fundul infernului.

— Da, infernul, tortura, vor fi partea acelui nelegiuit, dar el nu trebuie ca pînă atunci să rămîie liniştit. Îi voi întoarce la rîndul meu loviturile ce ne-a dat. Trebuie să le simţă mizerabilul, strigă Alexandru cu un aer teribil şi sculîndu-se deodată după bancă. Îl cunosc, mamă Elisaveto, şi îl crez capabil de orice crimă. Eu am fost fiul acelui criminal, dar de astăzi înainte voi fi inemicul lui, demonul care-l va tortura, supliciul în viaţă şi după moarte.

Sîngele lui Alexandru era aşa de revoltat încît îi ieşise în albul ochilor. La această vedere, Elisaveta se sperie şi se grăbeşte a-i zice :

— Te înşeli, domnule Alexandre, căci adevăratul culpabil nu este tatăl dumitale.

— Nu căuta să-l mai acoperi, mamă Elisaveto, căci acum înțeleg totul. A profitat de absența mea în esiliu, și în timpul acesta a machinat proiectul de a nenoroci pe Maria ca să nu o mai poci lua de soție la întoarcerea mea. Vătaful de curte trebuie să fi fost complicele, îndemnătorul și esecutorul infamiei. O ! dacă-l voi intîlni vreodată, îi voi face capul doage, îl voi zdrobi, îl voi spinteca.

Elisaveta și Maria nu găsesc un cuvînt a răspunde lui Alexandru, căci văzură bine că fără a-i da multe esplicații, el înțelesese totul. Sărmana copilă plîngea neîncetat și, în urma descoperirei, nu mai avea curagiu să privească în față pe Alexandru, ceea ce o făcu să-și ție încă fizionomia acoperită.

Alexandru, care se convinse și mai mult din tăcerea lor că bănuielile lui erau adevărate, simțind că mînia ce-l domina va avea rezultate triste, făcu o a doua încercare ca să se liniștească, dar nu putu, deși de liniște Maria avea trebuință deopotrivă cu dînsul. El se întoarce dar lîngă amanta sa și se reașază pe laviță lîngă dînsa.

— Văz că răul este făcut în toată oroarea lui și fără reparație, zise el aprinzîndu-se. Răzbunarea mea va fi teribilă, precum îți poți închipui, Mario. căci răpindu-ți onoarea, a răpit pe a mea. Ești inocentă, ești victimă ; caută dar să fii răzbunată de acela pentru el cărui amor ai fost răsplătită printr-un șir de suferințe și de dureri. Această nenorocire, însă, precum te mai încredințai, nu mă oprește de a-mi lega soarta de a dumitale ; din contra, mai mult decît totdauna trebuie să ne susținem. Cununia noastră se va săvîrși peste puțin timp ; zic puțin, pentru că mai întîi îmi trebuie cîteva zile ca să calc pe cadaverul celui ce mi-a dezonorat fidențata.

Maria tresare și strigă :

— Peste al cărui cadaver, voiești să calci, Alexandre ?

— Peste al aceluia care a aruncat o pată în onoarea și în fericirea mea.

— Ce te gîndești să faci ? O ! Dumnezeul meu ! Iată că un nou drum de nenorociri se deschide înaintea mea !

Nu vei comite un omor, Alexandre, căci tot răul se va întoarce asupra dumitale şi asupra mea.

— Poate crezi că voi să mă fac patricid ?... Nu, Mario ; intenţia mea nu este de a comite o asemenea crimă, căci nu aş avea niciodată curagiul să omor pe acela care din nenorocire mi-a dat viaţa. Vorbesc de vătaful de curte ; spune-mi, nu a fost el esecutorul infamiei ?... ori...

— Linişteşte-te, domnule Alexandre, interumpse Elisaveta. Ai trebuinţă să te conservi. Văz că pe negîndite am ajuns prea departe şi că trebuie să afli împrejurarea astfel precum a fost. Dar mai-nainte de toate, încredinţează-mă că nu vei comite omor, nici că te vei espune la o răzbunare care se va întoarce asupra dumitale şi asupra copilei mele.

— Să nu te temi de aceasta, mamă Elisaveto. Voi face lucrurile astfel ca să nu se mai puie în joc soarta mea şi a Mariei. Dar am nerăbdare să te ascult. Te rog nu mă face să sufer atît !

— Iată cum s-a întîmplat, domnule Alexandre, zise Elisaveta. Răul s-a săvîrşit prin chemarea Mariei la tatăl dumitale. Sărmana mea copilă s-a supus, şi ducîndu-se acolo, unde a fost foarte bine priimită, pe cînd domnu Dăngescu îi da nişte speranţe la carii nu visa, un servitor, care avea o fizionomie neagră şi posomorîtă, intră în casă aducînd o tavă cu două farfurii cu dulceaţă şi cu două pahare cu apă. După invitaţia ce-i face, Maria ia dulceaţă din farfurioara ce i se prezentează şi după cîteva minute cade în nesimţire, dar într-o nesimţire aşa de grozavă încît după deşteptarea ei nu şi-a putut cunoaşte nenorocirea decît foarte tîrziu, cînd adecă a ajuns acasă. Într-o asemenea poziţie deplorabilă, sărmana mea copilă nemaiavînd ce face într-o lume în care nu mai putea trăi, s-a retras împreună cu mine la această monastire unde suntem hotărîte a ne sfîrşi viaţa. Acum, domnule Alexandre, după ce ai aflat tot, te conjur să nu faci nici un pas care nu ţi-ar folosi la nimic şi care va fi spre pieirea dumitale şi a Mariei. Dă-mi voie să-ţi arăt tot într-o vreme că aceasta este dorinţa mea de mamă a Mariei şi pe care îndeplinind-o, aş

priimi orice propunere mi-ați face cu toată mulțumirea mea și cu binecuvîntările cerești.

Elisaveta termină aci, și Maria, nemaisimțindu-se în stare ca să asculte niște lucruri carii se atribuiau la nenorocirea ei, se scoală după laviță și se dispune a intra în monastire. Alexandru se repede spre dînsa.

— Ce voiești să faci, Maria mea? îi zise el reținînd-o. Unde te duci?

— Mă duc în monastire, Alexandre, zise Maria suspinînd. După cele ce ai auzit, nu mă mai simț în stare a sta cu dumneata. Rămîi cu muma mea; ne vom revedea mai pe urmă.

— Aceasta nu se poate, Maria mea. Din acest moment nu te mai părăsesc. Pentru amorul nostru dar te conjur să nu te mai gîndești la nenorocirea trecută, nici să roșești de dînsa. Oricare ar fi esecutorul nelegiuirei, își va lua pedeapsa meritată cînd va fi timpul, și, ca să fac mulțumirea mamii Elisavetei, voi urma astfel ca să nu ne compromitem liniștea și fericirea. Dacă încă nu este destul, spune-mi, Maria mea, ce voiești să mai fac, și pentru amorul nostru sunt gata să te ascult și să te satisfac întru toate. De acum înainte să fii veselă, să fii mulțumită, iubește pe Alexandrul tău ca totdauna, și el va fi totul pentru aceea ce s-a sacrificat pentru dînsul.

După aceste cuvinte, Maria se simți mai ușurată și întorcînd tandrele sale priviri către acela a cărui voce răsuna cu atîta putere în sufletul său, lacrămile de recunoștință începură să-i umple ochii.

— Îți mulțumesc, Alexandrul meu, îi zise ea. Acu voiești să te sacrifici pentru o femeie care nu mai este demnă de a fi consoarta dumitale. Dar eu nu voi abuza de atîtea sacrificii. Nu-ți pretinz numele, Alexandre, nici inima chiar, căci precum ți-am spus, nu mai sunt demnă de dînsele. Suvenirea dumitale și mulțumirea de a te revedea din vreme în vreme vor fi singura consolație, carii vor vindeca ranele sufletului meu.

— Acestea sunt intențiile tale, scumpă copilă? zise Alexandru pătruns pînă în adîncul sufletului de atîta mărime de suflet. Ei bine, Mario, aceste sentimente sublime le voi ridica la mărimea lor, și amorul nostru va